

Prvá pomoc Slovensku:

priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám

(Aktualizácia 22)

marec 2022

Matúš Baliak

Štefan Domonkos

Lucia Fašungová

Branislav Hábel

Ján Komadel

Marcela Veselková

Pod'akovanie

Autori ďakujú Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny, jednotlivým úradom práce, Sociálnej poisťovni, ako aj Infostatu za poskytnutie údajov nevyhnutných na spracovanie tohto komentára.

Zhrnutie¹

Tento komentár predstavuje v poradí dvadsiatu druhú aktualizáciu analytického komentára ISP zverejneného 29. mája 2020 s cieľom informovať odbornú aj širšiu verejnosť o opatreniach prijatých na podporu ekonomiky SR v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19 (pozri bližšie Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a). Sériou týchto publikácií ISP reaguje na pretrvávajúci záujem verejnosti o dáta súvisiace s využívaním ekonomickej pomoci štátu organizovanej pod záštitou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR).

Koncom marca 2020 schválila vláda SR opatrenia zamerané na zmiernenie ekonomických dopadov pandémie COVID-19. Najprv boli schválené nové typy sociálnych dávok v podobe pandemického nemocenského a ošetrovného, následne vláda predstavila aj opatrenia priamej pomoci na udržanie pracovných miest v rámci tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Paralelne s týmito opatreniami umožnila novelizácia zákona o sociálnom poistení odklad alebo odpustenie odvodov na sociálne poistenie pre niektorých zamestnávateľov. V čase prípravy dvadsiatej druhej aktualizácie komentára už nie je vyhlásený núdzový stav, ktorý sa zrušil s účinnosťou od 23. februára 2022. Naďalej však na území Slovenska platí mimoriadny stav. Finančná podpora prostredníctvom opatrení „Prvej pomoci“ sa bude vyplácať do konca februára 2022 v rozsahu atraktívnejšej „Prvej pomoci +“.² Znovuzavedenie opatrenia 3B pre oprávnené podniky bolo prijaté s cieľom sanovať výpadok tržieb najmä v sektore služieb.

Podľa dát dostupných k 1. marcu 2022 uzavreli úrady práce, sociálnych vecí a rodiny so zamestnávateľmi a SZČO dotknutými mimoriadnou situáciou viac ako 215 tisíc dohôd o poskytovaní pomoci. Na základe týchto dohôd sa rozdelila pomoc v celkovej výške cez 2,35 miliardy eur. Uvedenou sumou sa podporila približne tretina pracovných miest v ekonomike.³ Cez „Prvú pomoc“ bolo za obdobie marec 2020 až január 2022 podporených zhruba 5,46 milióna mesačných pracovných miest („človekomesiacov“, zamestnancov alebo SZČO), čo znamená, že priemerný mesačný počet podporených v mesiacoch, za ktoré sa „Prvá pomoc“ poskytovala, dosahuje 248 tisíc. V jednotlivých mesiacoch roka 2020 sa podporilo celkovo takmer 2,95 milióna mesačných pracovných miest. Za apríl 2020 sme zaznamenali aj vrchol v počte podporených mesačných miest, keď sa ich podporilo bezmála 466 tisíc. Následne sme sledovali pozvoľný pokles až na septembrových približne 186 tisíc. Tento pokles korešpondoval so stabilizáciou epidemickej situácie. Pozitívny vývoj zvrátilo vypuknutie druhej vlny koncom roka 2020, čo bolo sprevádzané prudkým nárastom v počte podporených mesačných pracovných miest, až sme dosiahli druhý, nižší vrchol, a to takmer 361 tisíc mesačných pracovných miest podporených za január 2021. Počet podporených pracovných miest sa udržiaval nad hranicou 300 tisíc až do apríla 2021. V ďalších mesiacoch sa epidemická situácia postupne stabilizovala, v dôsledku čoho klesal aj počet sanovaných pracovných miest. Takýto vývoj bol badateľný až do júla, keď sa podporilo približne 84 tisíc mesačných pracovných miest. Za august 2021 sa „Prvá pomoc“ nevyplácala, a preto sa počet podporených pracovných miest rovná nule. Počet podporených mesačných pracovných miest neprekročil hranicu 100 tisíc ani za september 2021, keď sa ich podporilo takmer 96 tisíc. Avšak kombinácia postupného zhoršovania epidemickej situácie a čiastočné tlmenie ekonomickej aktivity sa premietli aj do nárastu počtu podporených mesačných pracovných miest. Za október a november sa ich podporilo takmer 125 tisíc, resp. 135 tisíc. Decembrové údaje vo výške 147 tisíc podporených pracovných miest dokumentujú ďalšie zvýšenie. Spolu za

¹ Ak nie je inak uvedené, dáta o „Prvej pomoci“ vychádzajú z informácií aktualizovaných k 1. marcu 2022. Údaje o ostatných formách pomoci sú aktuálne ku konkrétnym dňom v roku 2022 s poznámkou uvedenou v texte. Vzhľadom na plánované predĺženie pomoci až do konca februára 2022 očakávame finálne údaje o jednotlivých formách pomoci až v priebehu druhého kvartálu roka 2022.

² Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 19. januára 2022 (materiál UV-1773/2022). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2022).

³ Dáta o podporených pracovných miestach sú za marec 2020 až január 2022; vzhľadom na postupné spracovanie ďalších žiadostí možno očakávať aj postupný nárast všetkých uvedených indikátorov. Uvedené údaje vychádzajú z dát dostupných k 1. marcu 2021 a predstavujú horný odhad počtu podporených pracujúcich, ktorý abstrahuje od možnosti paralelného čerpania pomoci z viacerých opatrení na jedno pracovné miesto.

rok 2021 podpora smerovala takmer k 2,42 miliónu mesačných pracovných miest. Dostupné čísla za január 2022 zostali pod hranicou 100 tisíc, avšak so spracovaním ďalších žiadostí a výkazov bude dochádzať aj k postupnému navyšovaniu. Umožnenie využívania opatrenia 3B za december 2021 a úvodné dva mesiace roka 2022 prispieva k navýšeniu počtu podporených mesačných pracovných miest oproti predchádzajúcim mesiacom, keď čerpanie prostredníctvom tohto opatrenia nebolo možné.

Celková uhrádzaná suma úzko koreluje s počtom podporených mesačných pracovných miest. Prostredníctvom nástrojov „Prvej pomoci“ priemerne mesačne prúdilo na sanáciu negatívnych dopadov takmer 107 miliónov eur. Vrchol v mesačnej alokácii evidujeme až v nadväznosti na prechod na atraktívnejší rámec „Prvej pomoci ++“. Za február 2021 sa vyplatilo viac ako 212 miliónov eur. Následne až do júla rovnakého roka bol badateľný postupný útlm v uhrádzanej sume. Takýto trend sa však s príchodom tretej vlny zvrátil a opäť sme sa dostali na rastovú trajektóriu. Od septembra sledujeme postupné medzimesačné navyšovanie vyplatenej pomoci, čo potvrdzujú aj aktualizované decembrové údaje. Predbežný januárový objem vyplatenej pomoci podľa dostupných dát už prekročil 51 miliónov eur a požiadať o pomoc je naďalej možné až do konca marca.

Nástroje „Prvej pomoci“ naďalej najintenzívnejšie využívajú mikropodniky, pričom ich podiel na uhrádzanej sume od novembra 2021 vzrástol a udržuje sa v blízkosti dvoch tretín. Podobné pomerové zastúpenie naznačujú aj predbežné januárové čísla. Postupné zintenzívnenie čerpania u tejto kategórie podnikov, počnúc novembrom, dokážeme pripísať najmä prechodu na „Prvú pomoc +“ s opätovným zavedením opatrenia 3B od decembra 2021. Situácia u malých a stredných podnikov sa vyvíja v rovnakom období odlišne. Za september 2021 bol podiel malých a stredných podnikov v blízkosti 7,4 %, resp. 4,3 %. Do decembra sa pomerné zastúpenie malých podnikov výrazne zvýšilo, a to na viac ako 21 %. Stredným podnikom prúdilo za december viac ako 6 % vyplatenej pomoci. Zaujímavý je vývoj v kategórii veľkých podnikov. Zatiaľ čo za október smerovalo veľkým podnikom takmer 30 % uhrádzanej „Prvej pomoci“, za december bol podiel zhruba na 7 %. Čerstvé januárové údaje budú podliehať ďalším korekciám, ale pomerové vyjadrenie naznačuje zintenzívnenie čerpania u mikropodnikov pri simultánnom utlmení u veľkých podnikov. Avšak akékoľvek závery ohľadom čerpania z predbežných januárových údajov by boli predčasné, pretože možnosť požiadať o finančnú pomoc je naďalej otvorená, a to až do 31. marca 2022.

Zmena nastala v odvetvovej štruktúre prijímateľov, keď najväčší podiel decembrovej „Prvej pomoci“, takmer 21 %, smeruje do ubytovacích a stravovacích služieb. Za november 2021 sa poradie dodatočne upravilo a priemyselná výroba čerpala podľa dostupných čísel 18,2 % uhrádzanej „Prvej pomoci“, čo je o desiatinu percenta viac ako firmy z odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb. Ubytovanie a stravovanie sa tak stáva tretím odvetvím, do ktorého smeruje najväčšia časť vyplatenej sumy za niektorý z mesiacov. Prvým takýmto odvetvím bola priemyselná výroba, ktorá dominovala od spustenia „Prvej pomoci“ v marci 2020 do decembra 2020 a znova od apríla 2021 do novembra 2021, pričom najvyšší podiel dosiahla v júli 2020, keď priemyselným podnikom bola vyplatená bezmála polovica celkovej pomoci. V prvom štvrťroku 2021 nastala zmena v odvetvovej štruktúre, keď najväčšiu časť vyplatenej sumy prijímali subjekty pôsobiace vo veľkoobchode a maloobchode. Najväčší podiel dosiahli v januári 2021, keď do tohto odvetvia smerovala viac ako štvrtina „Prvej pomoci“.

Mierne odlišné je zastúpenie odvetví v počte podporených pracovných miest v jednotlivých mesiacoch. S výnimkou januára a februára 2021, keď bolo najviac pracovných miest podporených v maloobchode a veľkoobchode, dominuje v podpore pracovných miest po celý čas vyplácania „Prvej pomoci“ priemyselná výroba. V novembri 2021 klesol podiel priemyslu na podporených miestach z úrovne presahujúcej 43 % v predchádzajúcich mesiacoch na necelých 28 % a aktualizované decembrové údaje naznačujú ďalší pokles, ale aj naďalej nie je v žiadnom inom odvetví podporených viac pracovných miest.

Spomedzi opatrení predstavovalo opatrenie 3B s odstupňovaným paušálnym príspevkom na zamestnanca viac ako polovicu celkovej vyplatenej sumy za jednotlivé mesiace od mája 2020 do januára 2021. Do marca 2021 klesol podiel tohto opatrenia na menej ako 44 %, ale za obdobie apríl až jún evidujeme opätovný nárast k hranici 47 %. Z dôvodu zmien v pravidlách „Prvej pomoci“ platných od júla 2021 sa poskytovanie opatrenia 3B dočasne

zastavilo, a preto sme sledovali výrazné zmeny v podieloch u ostatných opatrení. Počas obdobia júl až november sa väčšina, viac ako 90 % „Prvej pomoci“, vyplatila výhradne prostredníctvom opatrení 2 a 3A. Za december 2021 sú podľa dostupných údajov najintenzívnejšie využívané rovnako opatrenia 2 a 3A, ktorých podiel na vyplatenej „Prvej pomoci“ sa ale znížil na necelých 72 %, keďže viac ako pätina vyplatenej „Prvej pomoci“ za tento mesiac prúdila prostredníctvom opatrenia 3B. Mikro a malým podnikom bolo umožnené opätovné využívanie opatrenia 3B, ktoré bude pokračovať aj za január a február 2022. Intenzita využívania jednotlivých opatrení podľa čerstvých údajov za január do veľkej miery lícuje s decembrovým stavom. S ďalším spracovaním výkazov a žiadostí za január 2022 očakávame dodatočné úpravy v relatívnej intenzite čerpania.

Priemerná suma podpory na jedno pracovné miesto mala v letných mesiacoch roka 2020 mierne klesajúci trend a v septembri dosiahla 271 eur. Navýšenie príspevkov v rámci prechodu na „Prvú pomoc +“ sa prejavilo už v dátach za október, november a december. Tento trend pokračoval aj v januári 2021, keď priemerná podpora na jedno pracovné miesto dosiahla 522 eur. Príspevky za obdobie február až jún 2021 boli vyplácané cez rozšírenú schému „Prvá pomoc ++“, čo sa premietlo aj do výšky priemernej finančnej podpory na jedno pracovné miesto. Pomoc pripadajúca na jedného zamestnanca sa za február a marec ustálila v blízkosti 613 eur, respektíve 628 eur. Za apríl až jún sme zaznamenali postupný pokles priemernej pomoci na zamestnanca, a to na úroveň blízko 545 eur. Priemerná podpora za mesiace júl až október klesla, avšak naďalej pripadalo na zamestnanca priemerne viac ako 350 eur. Údaje za november, resp. december 2021 reflektujú prechod na štedrejší rámec „Prvá pomoc +“, keď na jedno pracovné miesto pripadá v priemere viac ako 450 eur a zhruba 526 eur. Čerstvé januárové údaje signalizujú ďalšie navýšenie až k hranici 560 eur, avšak s ďalším spracovaním žiadostí a výkazov spravidla dochádza k miernemu zníženiu priemernej finančnej pomoci.

Nad rámec uvedených opatrení bolo súčasťou podporného programu aj prispôbenie systému sociálneho zabezpečenia novej situácii v podobe vytvorenia tzv. pandemických dávok. Počas prvého roka pandémie (marec 2020 až február 2021) bolo vyplatených o 453 403 viac dávok ošetrovného, čo predstavovalo nárast výdavkov o takmer 148 miliónov eur. V druhom roku pandémie (marec 2021 až február 2022) vzrástli výdavky na dávku ošetrovné v porovnaní s predpandemickým obdobím v roku 2019 o dodatočných 36 miliónov eur (181 %).

Počas prvého roka pandémie výrazne vzrástlo aj vyplácanie dávok nemocenské. V porovnaní s obdobím pred vypuknutím pandémie vzrástol počet vyplatených dávok o 571 676, čo sa premietlo aj do zvýšenia výdavkov o takmer 190 miliónov eur. V druhom roku pandémie (marec 2021 až február 2022) vzrástli výdavky na nemocenské v porovnaní s obdobím pred pandemiou o dodatočných 238 miliónov eur (53 %).

Úvod

Tento dokument je v poradí dvadsiatou druhou aktualizáciou analytického komentára ISP z 29. mája 2020, ktorý bol zverejnený s cieľom informovať odbornú aj širšiu verejnosť o opatreniach prijatých na podporu ekonomiky SR v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19 (pozri bližšie Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, 2020b, 2020c; Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, Veselková, & Vojtechová, 2020; Baliak, Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, 2020b).⁴ Vláda SR vyhlásila 12. marca 2020 mimoriadnu situáciu pre šírenie ochorenia COVID-19 a postupne prijímala opatrenia na zabránenie šírenia tejto choroby. S cieľom zmierniť dopady pandémie a protipandemických opatrení pripravila vláda hneď niekoľko balíkov pomoci. Dňa 25. marca 2020 vláda schválila **prvú sociálnu pomoc** vo forme tzv. „**pandemických dávok**“ určených rodičom detí a osobám v povinnej karanténe. O šesť dní neskôr, dňa 31. marca 2020, schválila aj tzv. „**Prvú pomoc**“ **zamestnancom, podnikateľom a SZČO**, ktorá pozostáva z viacerých opatrení založených na priamej finančnej podpore pracovných miest a podnikania spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu. Od 1. októbra nahradil „Prvú pomoc“ nový rámec, „Prvá pomoc +“, ktorá priamo nadviazala na svoju predchodkyňu, ale zároveň aj zvýšila rozsah pomoci a rozšírila okruh oprávnených osôb. Uznesením vlády schváleným k 2. februáru 2021 na návrh Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, vláda pružne zareagovala na požiadavku ďalšieho navýšenia finančných príspevkov v podobe „**Prvej pomoci ++**“. Vláda prostredníctvom tohto zatriktívnenia pomoci promptne reagovala na zhoršenú epidemickú situáciu počas druhej vlny pandémie, s cieľom minimalizovať dodatočné negatívne ekonomické a sociálne následky. Rozšírená verzia „Prvej pomoci ++“ v podobe tzv. „Prvej pomoci ++“ navýšila finančné príspevky, zároveň však došlo k úprave pri výpočte príspevku s cieľom odbremeniť zamestnávateľov od platenia celej výšky odvodov za svojich zamestnancov. Pomoc pre postihnuté subjekty sa na základe pravidiel „Prvej pomoci ++“ vyplácala od februára 2021 až do konca júna 2021. Uznesením vlády prijatým 9. júna 2021 sa vyplácanie finančnej pomoci za júl 2021 naviazalo na stav epidemickej situácie cez tzv. Covid automat. Úpravou Covid automatu na základe uznesenia vlády prijatého 10. augusta 2021 došlo k zmenám v poskytovaní finančných príspevkov prostredníctvom nástrojov „Prvej pomoci“. Za august, aj kvôli priaznivej epidemickej situácii, keď sa viac ako 40 okresov nachádzalo vo fáze monitoringu, sa vláda rozhodla vypnúť poskytovanie finančnej pomoci. Za september sa uplatňovala „Prvá pomoc“ bez možnosti využitia opatrenia 3B.⁵ K ďalšiemu rozšíreniu okruhu oprávnených subjektov došlo 10. novembra 2021, keď vláda prijala uznesenie,⁶ ktorým sa umožnilo čerpať pomoc aj tým subjektom, ktoré vznikli najneskôr do konca septembra 2021. Zároveň sa umožnilo žiadať o pomoc aj na zamestnancov, ktorí nastúpili k rovnakému dátumu. Tým istým uznesením sa upravuje aj výška pomoci za október a ďalšie mesiace tak, aby zohľadňovala zákonnú podmienku, že vyplácaná náhrada mzdy nemôže byť nižšia ako aktuálne platná minimálna mzda. Na základe návrhu ministra práce, sociálnych vecí a rodiny sa 24. novembra prijalo uznesenie, ktorým sa rozširuje pomoc za november a december 2021, keď sa využije rámec „Prvá pomoc +“.⁷ V dôsledku zhoršenej epidemickej situácie v kombinácii s vyhlásením núdzového stavu, sa umožnilo podnikom s najviac 49 zamestnancami (mikro a malé podniky) a poklesom tržieb najmenej 40 % čerpať finančnú pomoc za december 2021 aj cez opatrenie 3B.⁸ Na základe uznesenia prijatého 1. decembra 2021 sa „Prvá pomoc“ bude vyplácať až do konca februára 2022.⁹ Rozhodnutie predĺžiť vyplácanie „Prvej pomoci“ plyní najmä z potreby sanovať negatívne

⁴ Pôvodný materiál aj jeho aktualizácie sú dostupné na internetovej stránke ISP

institutsocialnejpolitiky.sk/analyticky-komentare/index.html

⁵ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 10. augusta 2021 (materiál UV-16464/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

⁶ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 10. novembra 2021 (materiál UV-25446/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

⁷ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 24. novembra 2021 (materiál UV-27081/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

⁸ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 22. decembra 2021 (materiál UV-29562/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

⁹ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 1. decembra 2021 (materiál UV-27687/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

dôsledky pandémie vo vyššej miere a zabezpečiť pokrytie širšieho okruhu subjektov, ktoré by v prípade účinnosti zákona o podpore v čase skrátenej práce, tzv. Kurzarbeitu neboli oprávnenými žiadateľmi. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny sa snaží aj takýmto spôsobom ochrániť trh práce a predísť nežiadúcim socio-ekonomickým dôsledkom. Rovnako 1. decembra bolo prijaté uznesenie, ktorým sa upravila účinnosť zákona o podpore v čase skrátenej práce, keď sa účinnosť posunula z januára na marec 2022.¹⁰ K ďalšej úprave podmienok vyplácania „Prvej pomoci“ došlo 19. januára, keď sa uznesením rozhodlo, že aj za úvodné dva mesiace roku 2022 sa bude aplikovať rovnaký rozsah „Prvej pomoci“ ako počas decembra 2021, a teda „Prvá pomoc +“ s možnosťou využiť opatrenie 3B pre mikro a malé podniky s poklesom tržieb o najmenej 40 %.¹¹ Rovnakým uznesením sa rozšíril okruh oprávnených cieľových skupín o zamestnancov, ktorí boli prijatí do zamestnania najneskôr 1. októbra 2021 a o žiadateľov o príspevok, ktorí začali vykonávať svoju činnosť najneskôr k 1. októbru 2021.

Po mesiaci opäť prinášame novú aktualizáciu komentára ISP o protipandemických opatreniach na podporu ekonomiky. Dokument prezentuje údaje za obdobie marec 2020 až január 2022.

„Prvá pomoc“ zamestnancom, podnikateľom a živnostníkom: zmierňovanie hospodárskych dopadov pandémie pokračuje až do konca februára 2022

Vláda SR 31. marca 2020 schválila balík tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a živnostníkom s cieľom zmierniť dopady koronavírusu na ekonomiku. Priama podpora zamestnávateľov a SZČO sa v súčasnosti realizuje v rámci „Prvej pomoci“ prostredníctvom šiestich opatrení spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu. Od dátumu pôvodného schválenia pomoci sa táto podpora opakovane predlžovala a upravovala s cieľom pomôcť tým segmentom ekonomiky, ktoré sú ohrozené útlmom ekonomickej aktivity v súvislosti s pandemiou COVID-19. V zmysle posledného rozhodnutia vlády SR sa „Prvá pomoc“ bude vyplácať aj za január a februára 2022 v identickom rozsahu ako za december 2021, a teda sa uplatní „Prvá pomoc +“.¹² Rovnakým uznesením sa rozhodlo, že mikro a malým podnikom bude umožnené čerpať pomoc aj prostredníctvom opatrenia 3B. Podmienkou je pokles tržieb minimálne o 40 %.

Detaily o jednotlivých schémach platných za obdobie marec 2020 - november 2021 sú k dispozícii v predošlých publikáciách ISP na tému pomoci ekonomike SR počas mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s pandemiou COVID-19 (napr. Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, Baliak, Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Chujac, T., Komadel, J., a iní. 2021b).¹³ Tabuľka 1 poskytuje krátke zhrnutie štruktúry opatrení „Prvej pomoci“ platnej za december 2021 až február 2022.

¹⁰ Návrh zákona, ktorým sa mení zákon č. 215/2021 Z.z. o podpore v čase skrátenej práce bol predložený na rokovanie vlády a schválený 1. decembra 2021. Bližšie informácie sú dostupné na adrese: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26684/1>.

¹¹ Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 19. januára 2022 (materiál UV-1773/2022). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2022).

¹² Návrh na úpravu podmienok realizácie „Prvej pomoci“ bol predložený na rokovanie vlády a schválený 19. januára 2022 (materiál UV-1773/2022). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2022).

¹³ Opatrenie 1 je určené pre tých zamestnávateľov, ktorí boli nútení na základe rozhodnutia orgánu verejnej moci zavrieť prevádzku. Opatrenie 2 je určené na kompenzáciu SZČO s poklesom tržieb. Opatrenia 3A a 3B sa týkajú tých zamestnávateľov, ktorých sa dotkli negatívne ekonomické dopady mimoriadnej situácie, aj keď sa na nich nevzťahoval úradom vydaný zákaz činnosti. Opatrenie 4A a 4B sa týka tých SZČO a konateľov tzv. jednoosobových s.r.o., na ktorých sa nevzťahuje žiadne zo skôr uvedených opatrení.

Tabuľka 1 Prehľad opatrení „Prvá pomoc +“^{a, c, d} za december 2021 a január a február 2022

OP	Charakteristika opatrenia	Oprávnený žiadateľ [Cieľová skupina, ak je iná ako žiadateľ]	Výška pomoci
1	finančná podpora pre zamestnávateľov, ktorých činnosť bola obmedzená úradným rozhodnutím: podpora poskytovaná zamestnávateľovi na zamestnanca na prekážke ^b	zamestnávatelia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.10.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.10.2021]	80 % CCP za čas strávený na prekážke (max. 1100 € za mesiac)
2	odstupňovaný finančný príspevok v závislosti od poklesu tržieb, ktorý dosahuje najmenej 20 %	nemocensky a dôchodkovo poistené SZČO, ktoré začali vykonávať svoju činnosť najneskôr 1.10.2021, vrátane SZČO so súbehom pracovného pomeru; oprávnené sú aj SZČO, na ktoré sa vzťahujú odvodové prázdniny	pokles tržieb: príspevok za mesiac 20 % – 39,99 %: 270 € 40 % – 59,99 %: 450 € 60 % – 79,99 %: 630 € 80 % a viac: 810 € príjem z pracovného pomeru vedie ku kráteniu príspevku
3A	finančná podpora pre zamestnávateľov, ktorých činnosť bola obmedzená ekonomickým poklesom: podpora poskytovaná zamestnávateľovi na zamestnanca na prekážke ^b	zamestnávatelia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.10.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.10.2021]	80 % CCP za čas strávený na prekážke (max. 1100 € za mesiac)
3B	odstupňovaný finančný príspevok na zamestnancov v závislosti od poklesu tržieb, ktorý dosahuje najmenej 40 %	zamestnávatelia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.10.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.10.2021]; oprávnené sú mikro a malé podniky	pokles tržieb: príspevok za mesiac 40 – 59,99 %: 450 € 60 – 79,99 %: 630 € 80 % a viac: 810 €
4A	finančný príspevok v jednotnej výške pre každého oprávneného žiadateľa	SZČO bez iných príjmov a bez sociálneho poistenia (príjem z pracovného pomeru a dohôd sa pripúšťa), ktoré začali vykonávať svoju činnosť najneskôr 1.10.2021.	315 € za mesiac; príjem dosahovaný z pracovného pomeru a dohôd vedie ku kráteniu príspevku
4B	finančný príspevok v jednotnej výške pre každého oprávneného žiadateľa	jednosobová s.r.o., ktorá vznikla najneskôr 1.10.2021 a spĺňa podmienky minimálneho obrátu a maximálneho zisku pred zdanením	315 € za mesiac; príjem konateľa dosahovaný z pracovného pomeru a dohôd vedie ku kráteniu príspevku

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021); Pozn.:^a Detailný opis opatrení je k dispozícii v predchádzajúcich aktualizáciách komentára ISP k „Prvej pomoci“ dostupnej na webstránke www.institutsocialnejpolitiky.sk; ^bprekážka na strane zamestnávateľa v zmysle § 142 Zákonníka práce; ^cpoužité skratky: CCP=celková cena práce, OP=opatrenie, SZČO=samostatne zárobkovo činná osoba, VS=sektor verejnej správy. ^d Od júla 2021 do októbra 2021 sa opatrenie 3B neuplatňovalo.

Tabuľka 2 poskytuje prehľad o hlavných ukazovateľoch čerpania finančných prostriedkov z jednotlivých opatrení „Prvej pomoci“ k 1. marcu 2022, osobitne za marec 2020 až január 2022. Údaje za mesiace marec 2020 až november 2021 dostupné k 1. marcu 2022 považujeme za relatívne blízke finálnemu čerpaniu pomoci, nakoľko zamestnávatelia a SZČO mali možnosť požiadať o pomoc za posledný z týchto mesiacov do 31. januára 2022. Za august sa finančná podpora neposkytovala, a preto sú uvedené hodnoty čerpania za tento mesiac nulové. Prezentované údaje najmä za január 2022 budú podliehať dodatočnej úprave, a to z dôvodu možnosti požiadať o pomoc za tento mesiac do konca marca 2022. Korekcie očakávame aj v údajoch za december 2021.

Tabuľka 2 Čerpanie finančných príspevkov za marec 2020 až január 2022 z projektov prvej pomoci, stav k 1. 3. 2022^a

Opatrenie	Počet podporených subjektov	Počet podporených zamestnancov / SZČO	Finančný príspevok	Priemerná podpora na pracujúceho	Žiadaná suma
marec 2020	80 072	370 441	82 993 824,63 €	224,04 €	83 018 937,32 €
1	13 693	65 581	18 720 905,66 €	285,46 €	
2	39 574	39 574	9 921 898,57 €	250,72 €	
3A	2 648	68 119	18 367 703,09 €	269,64 €	
3B	12 591	185 627	34 769 652,31 €	187,31 €	
4A	10 574	10 574	1 112 130,00 €	105,18 €	
4B	966	966	101 535,00 €	105,11 €	
apríl 2020	94 579	465 547	176 966 764,60 €	380,13 €	177 034 926,20 €
1	11 265	56 505	28 027 678,03 €	496,02 €	
2	47 453	47 453	22 362 253,26 €	471,25 €	
3A	4 547	102 992	44 086 520,02 €	428,06 €	
3B	17 826	245 204	79 673 043,29 €	324,93 €	
4A	12 266	12 266	2 580 285,00 €	210,36 €	
4B	1 127	1 127	236 985,00 €	210,28 €	
máj 2020	77 256	458 976	145 998 527,63 €	318,10 €	146 075 941,28 €
1	4 049	24 660	10 342 906,91 €	419,42 €	
2	41 433	41 433	18 572 999,81 €	448,27 €	
3A	4 479	109 529	41 471 607,28 €	378,64 €	
3B	17 605	273 740	73 590 554,58 €	268,83 €	
4A	8 647	8 647	1 817 434,05 €	210,18 €	
4B	967	967	203 025,00 €	209,95 €	
jún 2020	52 476	278 177	80 895 625,90 €	290,81 €	80 926 863,28 €
1	348	2 105	808 261,31 €	383,97 €	
2	29 937	29 937	13 102 774,17 €	437,68 €	
3A	3 246	79 935	24 682 952,77 €	308,79 €	
3B	12 209	159 542	40 901 717,65 €	256,37 €	
4A	5 977	5 977	1 256 910,00 €	210,29 €	
4B	681	681	143 010,00 €	210,00 €	
júl 2020	41 816	225 139	63 397 267,90 €	281,59 €	63 404 351,45 €
1	78	472	291 817,64 €	618,26 €	
2	23 813	23 813	10 427 821,98 €	437,90 €	
3A	2 702	73 634	20 116 961,79 €	273,20 €	
3B	9 755	121 808	31 422 361,49 €	257,97 €	
4A	4 854	4 854	1 021 545,00 €	210,45 €	
4B	558	558	116 760,00 €	209,25 €	
august 2020	40 565	201 228	56 916 859,88 €	282,85 €	56 927 367,88 €
1	52	128	61 734,02 €	482,30 €	
2	22 619	22 619	9 893 440,00 €	437,40 €	
3A	2 562	52 830	14 497 878,81 €	274,43 €	
3B	10 365	120 735	31 426 512,05 €	260,29 €	
4A	4 394	4 394	927 675,00 €	211,12 €	
4B	522	522	109 620,00 €	210,00 €	
september 2020	42 969	186 234	50 481 370,71 €	271,06 €	50 491 063,94 €
1	72	209	79 184,15 €	378,87 €	
2	24 089	24 089	10 375 827,65 €	430,73 €	
3A	2 618	43 808	10 316 172,61 €	235,49 €	
3B	10 907	112 887	28 607 581,30 €	253,42 €	
4A	4 658	4 658	980 175,00 €	210,43 €	
4B	583	583	122 430,00 €	210,00 €	
október 2020	72 266	252 571	106 898 457,86 €	423,24 €	106 948 704,93 €
1	1 015	3 702	1 338 622,37 €	361,59 €	
2	39 773	39 773	24 851 776,05 €	624,84 €	
3A	4 851	44 314	14 906 964,14 €	336,39 €	
3B	17 505	155 782	63 076 778,56 €	404,90 €	
4A	8 116	8 116	2 454 736,36 €	302,46 €	
4B	884	884	269 580,38 €	304,96 €	

november 2020	82 426	244 748	112 438 142,65 €	459,40 €	113 210 791,54 €
1	1 030	3 614	1 877 865,44 €	519,61 €	
2	45 584	45 584	30 222 237,64 €	663,00 €	
3A	5 138	39 052	15 502 706,48 €	396,98 €	
3B	18 597	144 567	61 200 217,01 €	423,33 €	
4A	10 815	10 815	3 294 467,08 €	304,62 €	
4B	1 116	1 116	340 649,00 €	305,24 €	
december 2020	83 590	262 352	120 474 378,94 €	459,21 €	121 118 804,10 €
1	2 012	10 670	3 492 464,91 €	327,32 €	
2	46 789	46 789	31 204 519,60 €	666,92 €	
3A	5 907	41 791	16 839 737,50 €	402,95 €	
3B	17 793	152 145	65 589 457,77 €	431,10 €	
4A	9 874	9 874	3 017 176,37 €	305,57 €	
4B	1 083	1 083	331 022,79 €	305,65 €	
január 2021	117 845	360 828	188 227 906,64 €	521,66 €	188 473 751,91 €
1	3 378	19 735	11 292 625,15 €	572,21 €	
2	65 053	65 053	47 743 356,39 €	733,91 €	
3A	7 616	48 739	22 509 554,68 €	461,84 €	
3B	24 293	209 992	101 345 952,39 €	482,62 €	
4A	15 898	15 898	4 903 297,58 €	308,42 €	
4B	1 411	1 411	433 120,45 €	306,96 €	
február 2021	120 494	346 268	212 273 607,30 €	613,03 €	212 354 547,73 €
1	3 175	20 400	14 852 929,05 €	728,08 €	
2	70 718	70 718	56 727 343,58 €	802,16 €	
3A	8 151	49 893	30 575 746,61 €	612,83 €	
3B	23 222	190 210	104 819 783,17 €	551,07 €	
4A	13 590	13 590	4 785 368,51 €	352,12 €	
4B	1 457	1 457	512 436,38 €	351,71 €	
marec 2021	115 443	317 568	199 372 598,56 €	627,81 €	199 499 936,57 €
1	3 193	20 533	16 408 169,77 €	799,11 €	
2	69 378	69 378	55 680 266,78 €	802,56 €	
3A	8 435	58 850	35 395 594,54 €	601,45 €	
3B	20 389	154 864	86 985 706,07 €	561,69 €	
4A	12 501	12 501	4 396 895,16 €	351,72 €	
4B	1 442	1 442	505 966,24 €	350,88 €	
apríl 2021	109 252	315 398	180 297 659,28 €	571,65 €	180 310 780,62 €
1	2 468	15 585	7 027 510,18 €	450,91 €	
2	66 766	66 766	52 479 676,21 €	786,02 €	
3A	7 637	64 061	28 713 107,82 €	448,22 €	
3B	20 241	156 924	87 855 606,80 €	559,86 €	
4A	10 726	10 726	3 753 826,02 €	349,97 €	
4B	1 336	1 336	467 932,25 €	350,25 €	
máj 2021	90 513	267 821	154 476 848,42 €	576,79 €	154 487 243,07 €
1	588	2 123	1 326 431,13 €	624,79 €	
2	58 086	58 086	44 771 889,09 €	770,79 €	
3A	5 487	60 855	31 589 321,65 €	519,09 €	
3B	16 771	137 242	73 464 324,18 €	535,29 €	
4A	8 384	8 384	2 928 274,18 €	349,27 €	
4B	1 131	1 131	396 608,19 €	350,67 €	
jún 2021	78 507	224 767	122 527 175,39 €	545,13 €	122 786 181,80 €
1	197	888	450 418,82 €	507,23 €	
2	51 636	51 636	39 651 626,55 €	767,91 €	
3A	4 510	56 037	22 279 442,73 €	397,58 €	
3B	13 768	107 869	57 231 790,54 €	530,57 €	
4A	7 372	7 372	2 575 635,62 €	349,38 €	
4B	965	965	338 261,13 €	350,53 €	
júl 2021	44 665	84 216	29 978 379,34 €	355,97 €	29 994 942,54 €
1	148	893	199 279,39 €	223,16 €	
2	31 359	31 359	14 197 106,60 €	452,73 €	
3A	6 895	45 727	14 309 017,98 €	312,92 €	

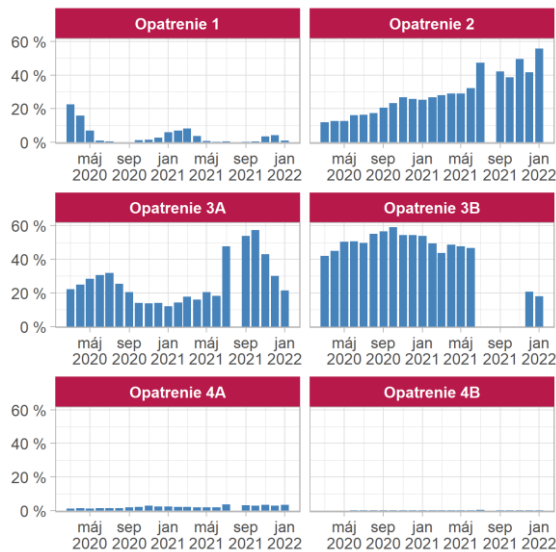
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	5 534	5 534	1 129 773,44 €	204,15 €	
4B	703	703	143 201,93 €	203,70 €	
august 2021	0	0	0,00 €	0,00 €	0,00 €
1	0	0	0,00 €	0,00 €	
2	0	0	0,00 €	0,00 €	
3A	0	0	0,00 €	0,00 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	0	0	0,00 €	0,00 €	
4B	0	0	0,00 €	0,00 €	
september 2021	46 297	95 902	35 166 738,85 €	366,69 €	35 179 791,81 €
1	119	276	107 880,97 €	390,87 €	
2	33 358	33 358	14 848 269,40 €	445,12 €	
3A	6 681	56 155	18 962 581,66 €	337,68 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	5 450	5 450	1 112 849,82 €	204,19 €	
4B	663	663	135 157,00 €	203,86 €	
október 2021	51 992	124 722	43 754 717,11 €	350,82 €	43 807 117,53 €
1	209	823	298 541,36 €	362,75 €	
2	37 679	37 679	16 939 649,93 €	449,58 €	
3A	7 079	79 225	25 091 103,26 €	316,71 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	6 278	6 278	1 279 577,90 €	203,82 €	
4B	717	717	145 844,66 €	203,41 €	
november 2021	63 226	135 129	60 872 559,64 €	450,48 €	60 879 891,47 €
1	1 196	7 082	2 138 118,35 €	301,91 €	
2	43 710	43 710	30 174 679,82 €	690,34 €	
3A	10 385	76 447	26 134 855,86 €	341,87 €	
3B	0	0	0,00 €	0,00 €	
4A	7 160	7 160	2 200 120,12 €	307,28 €	
4B	730	730	224 785,49 €	307,93 €	
december 2021	68 256	146 893	77 199 280,33 €	525,55 €	78 207 482,63 €
1	1 091	6 286	3 393 534,53 €	539,86 €	
2	44 819	44 819	32 065 610,18 €	715,45 €	
3A	7 349	60 116	23 181 671,59 €	385,62 €	
3B	6 792	27 482	16 040 535,82 €	583,67 €	
4A	7 496	7 496	2 305 593,44 €	307,58 €	
4B	694	694	212 334,77 €	305,96 €	
január 2022	53 715	91 404	51 569 992,23 €	564,20 €	51 587 261,69 €
1	190	886	507 097,48 €	572,34 €	
2	39 556	39 556	28 717 139,43 €	725,99 €	
3A	3 580	28 721	11 092 460,14 €	386,21 €	
3B	3 980	15 835	9 276 787,72 €	585,84 €	
4A	5 874	5 874	1 812 842,26 €	308,62 €	
4B	532	532	163 665,20 €	307,64 €	

Zdroj: Informačný systém služieb zamestnanosti, ÚPSVaR. Pozn.: ^a Dáta z Informačného systému služieb zamestnanosti predstavujú predbežné údaje, ktoré sa môžu spätne korigovať, napríklad preradením podporených subjektov v rámci opatrení; ^b Údaje predstavujú počet podporených SZČO. Vzhľadom na charakter opatrení 2 a 4, ISP v prípade týchto opatrení predpokladá nutnú ekvivalenciu počtu podporených subjektov a počtu podporených SZČO (stípeť 3).

V prvej vlne pandémie vyplatená pomoc kulminovala už v apríli 2020, keď na zmiernenie dopadov pandémie smerovalo takmer 177 miliónov eur. V nasledujúcich mesiacoch objem pomoci postupne klesal. Pozorovaný vývoj sa zvrátil v októbri 2020, keď došlo k zhoršeniu epidemickej situácie na Slovensku, načo reagovala rastom aj vyplatená suma. Ďalším faktorom, ktorý spôsobil prudký medzimesačný nárast za október bol prechod na atraktívnejší rámec „Prvá pomoc +“. Spolu s tým došlo aj k rozšíreniu okruhu oprávnených žiadateľov. Zintenzívnenie čerpania pokračovalo aj v posledných dvoch mesiacoch roka 2020. Prezentované medzimesačné navyšovanie vyvrcholilo vo februári 2021, keď absolútna výška čerpania presiahla 212 miliónov

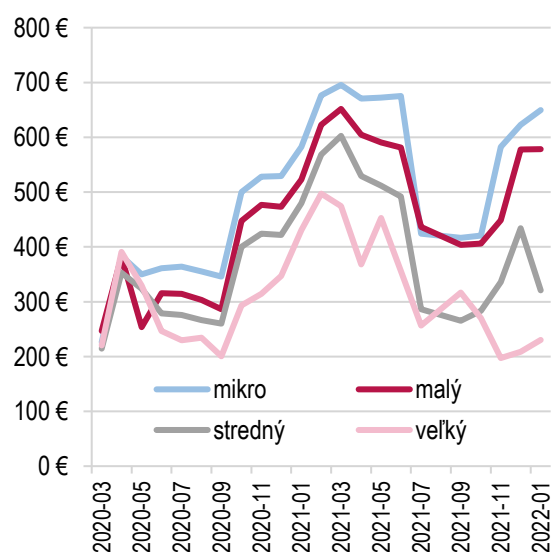
eur. Táto suma prevyšuje aj maximum zaznamenané počas prvej vlny pandémie.¹⁴ Za mesiace február až jún 2021 sa vyplácala finančná podpora na základe rozšíreného rámca „Prvá pomoc ++“. Aj vďaka takejto úprave podmienok, objem vyplatených pomoci za uvedené mesiace dosahoval vysokú, avšak postupne klesajúcu úroveň. Tento vývoj bol dôsledkom najmä ustálenia pandemickej situácie na Slovensku. K ďalšej zmene podmienok „Prvej pomoci“ došlo za obdobie júl až október, kedy objem pomoci klesol, až na menej ako 30 miliónov za júl 2021. Príčinu identifikujeme najmä v dvoch hlavných faktoroch, a to v stabilizácii epidemickej situácie a úprave podmienok vyplácania pomoci, keď sa opätovne prešlo na rámec „Prvá pomoc“ bez možnosti čerpania cez opatrenie 3B. Za august sa „Prvá pomoc“ neposkytovala. Avšak nástup tretej vlny pandémie sa od septembra 2021 prejavuje aj v prezentovaných údajoch. Kým za september sa vyplatilo viac ako 35 miliónov eur, tak dostupné decembrové čísla presiahli 77 miliónov eur. Januárové hodnoty už k 1. marcu presiahli 51 miliónov, a keďže možnosť požiadať o pomoc za január je naďalej otvorená, očakávame dodatočné navýšenie vyplatených pomoci. K takémuto vývoju popri zhoršovaní epidemickej situácie významne prispelo aj zatriktívnenie poskytovanej pomoci, keď sa za november 2021 až február 2022 uplatňuje rozšírený rámec „Prvá pomoc +“. Dodatočný stimul k čerpaniu predstavuje za december a január (rovnako február) aj možnosť využiť opatrenie 3B pre mikro a malé podniky. Oprávnenými sú tie subjekty, ktorých tržby poklesli minimálne o 40 %. Prezentované čísla treba naďalej vnímať ako spodný odhad celkovej čerpanej sumy za jednotlivé mesiace, preto je potrebné aj údaje v ďalších častiach interpretovať obdobne.

Graf 1 Takmer 21 % pomoci za december bolo vyplatených cez opatrenie 3B



Zdroj: ÚPSVaR.

Graf 2 Priemerná podpora na pracujúceho u mikropodnikov a malých podnikov naďalej rastie



Zdroj: ÚPSVaR.

Najväčšia časť uhrádzanej sumy sa od začiatku fungovania schémy priamej finančnej podpory udržania zamestnanosti, tzv. rámca „Prvej pomoci“, vyplácala prostredníctvom opatrenia 3B. Cez uvedené opatrenie firmám smerovalo až takmer 42 % uhrádzanej sumy za marec 2020. Postupne sa podiel zvýšil a zastabilizoval s miernymi medzimesačnými výkyvmi v oboch smeroch. Za obdobie máj 2020 až február 2021 smerovalo zasiahnutým subjektom stabilne okolo polovice uhrádzanej sumy práve cez opatrenie 3B (Graf 1). Za marec 2021 došlo k miernemu poklesu, keď sa podiel upravil na zhruba 44 %. Hneď v apríli však nasledoval návrat na pôvodnú hodnotu blízku 50 %. Od júla 2021 sa vzhľadom na pomerne priaznivé podmienky poskytovanie opatrenia 3B prerušilo. Zhoršenie epidemickej situácie a potreba cielej finančnej pomoci najmä sektoru služieb vyústilo do úpravy podmienok a znovuzavedenia možnosti využívať opatrenie 3B za december 2021

¹⁴ Pri porovnávaní vysokého čerpania za mesiace v roku 2021 je však potrebné zdôrazniť rozdiely v nastavení a maximálnych výškach podpory medzi „Prvou pomocou“, „Prvou pomocou+“ a „Prvou pomocou++“. Pre bližšie porovnanie, pozri Tabuľku 1.

a nasledujúce mesiace pre mikro a malé podniky. Za december 2021 sa vyplatila cez opatrenie 3B viac ako pätina uhrádzanej „Prvej pomoci“.

Charakteristickým znakom používania opatrenia 2 je postupné zintenzívňovanie čerpania, pretavené do nárastu percentuálneho zastúpenia tohto opatrenia. Kým za marec 2020 bolo vyplatených prostredníctvom opatrenia 2 približne 12 % pomoci, tak do júna 2021 sa podiel zvýšil na približne 32 %. Úprava podmienok „Prvej pomoci“ platných za júl až október 2021 znamenala aj zmenu v relatívnom zastúpení jednotlivých opatrení. V júli sa podiel opatrenia 2 prudko zvýšil na viac ako 47 %, avšak do októbra zaznamenávame badateľnú korekciu, a to do pásma na hranici 40 %. Za november identifikujeme skok až k 50 %, nasledovaný opätovnou korekciou smerom nadol. Pri opatreniach 1 a 3A dokážeme identifikovať zaujímavé tendencie. Pomerové zastúpenia oboch opatrení sa vyvíjajú obrátene, čo sledujeme počas všetkých troch vln pandémie. V marci 2020 bolo využívanie opatrení 1 a 3A takmer totožné, blízko 22 %. Kým zhoršovanie epidemickej situácie sa prejavuje v zintenzívňovaní využívania opatrenia 1, tak pri opatrení 3A je badateľný pokles v percentuálnom zastúpení. Opačný vývoj sledujeme pri stabilizácii epidemickej situácie, keď sa relatívne zastúpenie opatrenia 1 znižuje a intenzita využívania opatrenia 3A rastie. Podiel opatrenia 3A je však najmä ku koncu roka 2021 výrazne vyšší ako je to u opatrenia 1 a pohybuje sa v posledných mesiacoch od 30 % za december, až po viac ako 57 % za október. Zvyšné dve opatrenia (4A, 4B) dotvárajú mozaiku nástrojov „Prvej pomoci“, avšak ich relatívne zastúpenie je zanedbateľné. Dostupné údaje za december a január dokumentujú znovuzavedenie možnosti čerpania cez opatrenie 3B, ktoré narušilo dominanciu opatrení 3A a 2, prostredníctvom ktorých sa vyplácalo od júla do novembra 2021 stabilne spoločne viac ako 90 % uhrádzanej „Prvej pomoci“. Naďalej však dominuje opatrenie 2, avšak s ďalším spracovaním žiadostí a výkazov za január môžeme očakávať dodatočné korekcie.

Z pohľadu počtu podporených zamestnancov a SZČO sme dosiahli maximum hneď na začiatku pandémie. Už za marec 2020 sa poskytla pomoc na viac ako 370 tisíc pracovných miest. Za apríl bol zaznamenaný vrchol, keď sa podporilo takmer 466 tisíc pracovných miest. Ešte v máji evidujeme počet blízky hranici 460 tisíc, avšak vývoj v ďalších mesiacoch bol charakteristický pozvoľným poklesom až k 186 tisícom pracovných miest podporených za september 2020. V októbri došlo simultánne k príchodu druhej vlny pandémie a k úprave poskytovania „Prvej pomoci“, čo znamenalo okrem zatriaktívnenia finančných príspevkov aj rozšírenie okruhu oprávnených žiadateľov. Počet podporených pracovných miest prekonal za október štvrt milióna. Vrchol druhej vlny v počte podporených miest evidujeme za január 2021, a to zhruba na úrovni 361 tisíc. Od februára do júna sa používal rozšírený rámec „Prvá pomoc ++“. Opätovne došlo k rozšíreniu okruhu oprávnených žiadateľov, avšak aj v dôsledku stabilizácie epidemickej situácie bol badateľný postupný útlm v počte pracovných miest, na ktoré bola vyplatená pomoc, a to až na úroveň 225 tisíc. Tento vývoj vyvrcholil v júli, keď sa cez nástroje „Prvej pomoci“ poskytla pomoc na viac ako 84 tisíc pracovných miest. Za august sa finančná podpora nevyplácala, a teda aj počet podporených pracovných miest bol nulový. Od septembra 2021 došlo k relatívne rýchlemu nástupu tretej vlny pandémie. Daný jav pozorujeme aj na údajoch o počte podporených pracovných miest. Kým za september sa poskytla pomoc na takmer 96 tisíc pracovných miest, tak do decembra podľa dostupných údajov smerovala pomoc takmer 147 tisícom zamestnancov a SZČO. Za január disponujeme len čiastkovými údajmi a k 1. marcu sa podporilo viac ako 91 tisíc pracovných miest. Počet podporených pracovných miest najmä za január sa bude dodatočne zvyšovať, a to z dôvodu postupného spracovania ďalších žiadostí, keďže oprávnené subjekty môžu naďalej žiadať o pomoc, a to do konca marca 2022.

Zmeny v štruktúre „Prvej pomoci“, ktoré začali platiť od októbra 2020, mali pozitívny dopad na priemernú výšku pomoci na jedno pracovné miesto. V období medzi júnom až septembrom 2020 sa priemerná finančná podpora na pracujúceho zastabilizovala na hodnotách v rozmedzí 270 až 290 eur. Porovnanie údajov za september 2020 s obdobím do januára 2021 však ukazujú skok v priemernej výške finančnej pomoci, ktorý čiastočne spôsobil prechod na štedrejší rámec „Prvá pomoc +“. Kým na jedného pracovníka pripadalo v septembri v priemere 271 eur, tak do novembra bol badateľný prudký nárast približne 459 eur a za január sa vyplatila v priemere pomoc až na úrovni 522 eur. Údaje za február a marec dokumentujú ďalšie zvýšenie pomoci na jedno pracovné miesto, a to k hranici 628 eur za marec. Spomínaný skok nastal primárne v dôsledku prechodu na rozšírený rámec „Prvá pomoc ++“, ktorý sa využíval až do konca júna 2021. Prechod na „Prvá pomoc ++“ je

viditeľný aj v priemernej výške finančného príspevku za ostatné mesiace. Podľa dostupných údajov za apríl až jún 2021 sa priemerná výška pomoci zastabilizovala nad hranicou 545 eur. Úprava podmienok čerpania „Prvej pomoci“ za júl a nasledujúce mesiace, s výnimkou augusta, za ktorý sa nevyplácala pomoc, sa viedla k redukcii priemernej pomoci do intervalu blízko 351 eur. Z dôvodu uplatňovania rozšíreného rámca „Prvá pomoc +“ za posledné dva mesiace roku 2021 a úvodné dva mesiace roka 2022 sa na základe dostupných údajov postupne prispôsobuje aj priemerná výška vyplácanej pomoci. Medzimesačne (medzi októbrom a novembrom) vzrástla o zhruba 100 eur na 451 eur. Za december došlo k ďalšiemu navýšeniu, a to až na hranicu 526 eur. Čerstvé januárové čísla naznačujú ďalší nárast, a to nad 560 eur. Pozorovaná hodnota najmä za január bude podliehať dodatočnej korekcii, a to v dôsledku postupného spracovania ďalších žiadostí, ktoré môžu subjekty za posledný z prezentovaných mesiacov zaslať až do konca marca 2022. Spracovanie ďalších výkazov a žiadostí spravidla spôsobuje úpravu tohto ukazovateľa smerom nadol, preto dostupnú hodnotu za január treba interpretovať s dávkou neistoty.

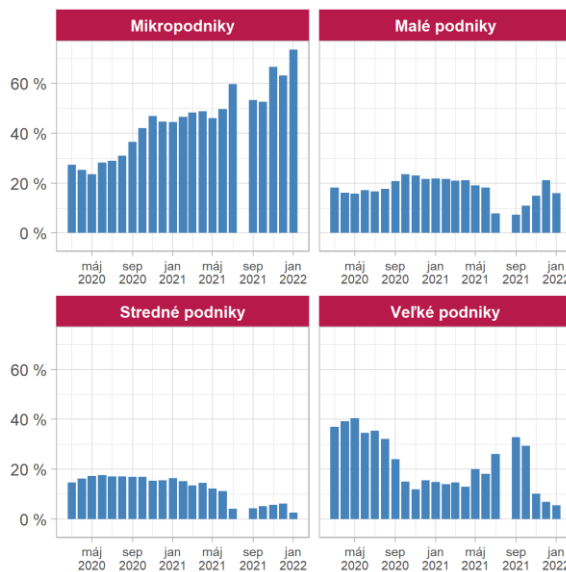
Box 1 Kumulatívne údaje za marec 2020 až január 2022

Z priebežne aktualizovaných údajov vyplýva, že od začiatku mimoriadnej situácie bolo za mesiace marec 2020 až január 2022 k 1. marcu 2022 vyplatených **2 353 178 683,79 eur**. Celková žiadaná suma za všetkých dvadsaťdva mesiacov predstavovala k rovnakému dátumu 2 356 726 681,29 eur. Odhadovaný počet žiadostí na jednotlivé opatrenia dosiahol 219 899. Je však potrebné zdôrazniť, že prijímanie žiadostí o finančnú pomoc za január 2022 je naďalej otvorené, a to až do konca marca 2022. Údaje o čerpaní pomoci za tento mesiac preto budú podliehať zmenám súvisiacim so spracovaním ďalších podkladov.

Tabuľka A1 v dátovej prílohe obsahuje údaje aktuálne k 1. marcu 2022 o štruktúre prijímateľov „Prvej pomoci“ podľa počtu zamestnancov žiadateľa od mikropodnikov s maximálne deviatimi zamestnancami až po veľké podniky s najmenej 250 zamestnancami.¹⁵ Podiel jednotlivých kategórií na čerpanej sume bol od decembra 2020 približne po máj 2021 pomerne stabilný. Mikropodnikom smerovalo v danom období od 44 až po 49 % celkovej vyplácanej podpory za jednotlivé mesiace (Graf 3). U malých podnikov sa podiel v rovnakom období pohyboval v blízkom okolí 20 % s miernymi medzimesačnými výkyvmi v oboch smeroch. Intenzita čerpania stredných podnikov bola počas uvedených mesiacov v rozmedzí 13 až 17 %. Vývoj u veľkých podnikov bol taktiež poznačený medzimesačnými pohybmi v oboch smeroch, avšak až do apríla sa podiel držal v intervale 13 až 16 %. V máji sme zaznamenali u veľkých podnikov skok na približne 20 %, sprevádzaný miernym útlmom v pomerovom vyjadrení u ostatných kategórií. V júni sa naopak zvýšil podiel mikropodnikov, kým u zvyšných veľkostných kategórií sme zaznamenali opačný posun. Situácia sa zhruba do októbra dynamicky menila a dochádzalo k postupnému nárastu čerpania mikropodnikov a veľkých podnikov. Kým mikropodnikom smerovalo od júla viac ako 50 %, veľké podniky čerpali viac ako štvrtinu uhrádzanej „Prvej pomoci“. U malých a stredných podnikov evidujeme za rovnaké mesiace pokles v relatívnom zastúpení pod 7,4 %, resp. 4,3 % za september s miernym oživením za október. Od novembra sledujeme dve zaujímavé tendencie, nárast podielu na čerpaní u mikro a malých podnikov pri súčasnom poklese veľkých podnikov a stagnácii podielu u kategórie stredných podnikov. Mikropodniky podľa aktualizovaných decembrových údajov čerpali viac ako 63 % celkovej alokovanej „Prvej pomoci“. Do malých podnikov smerovalo približne 21 %, stredným podnikom viac ako 6 % a veľkým podnikom išla pomoc v rozsahu zhruba 7 %. Predbežné januárové údaje sa v mnohých črtách ponášajú na decembrový stav. Malé podniky čerpajú predbežne 16 %, mikropodnikom smeruje viac ako 73 % a zvyšných zhruba 8 % pripadá na veľké a stredné podniky. V nadväznosti na pretrvávajúcu možnosť podať žiadosť o finančnú kompenzáciu za január, očakávame ďalšie posuny v relatívnom zastúpení jednotlivých kategórií.

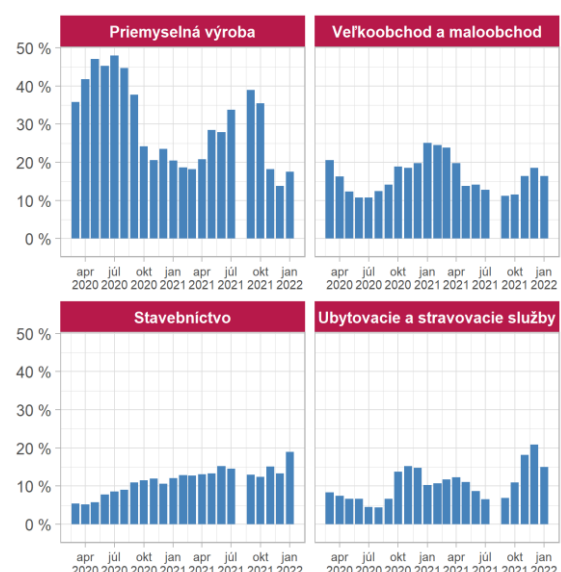
¹⁵ Dátová príloha je k dispozícii na internetovej stránke ISP institutsocialnejpolitiky.sk/analyticke-komentare/index.html

Graf 3 Podiel veľkých podnikov na uhrádzanej „Prvej pomoci“ naďalej klesá



Zdroj: ÚPSVaR.

Graf 4 Ubytovanie a stravovanie v decembri 2021 prvýkrát prijímalo najväčšiu časť pomoci



Zdroj: ÚPSVaR.

Medzi mikropodnikmi prevažovalo čerpanie pomoci cez opatrenie 2, ktoré od júna 2020 do marca 2021 tvorilo stabilne asi 55 % celkovej vyplatennej sumy za jednotlivé mesiace. Do júna 2021 vzrástol podiel opatrenia 2 u mikropodnikov na takmer 63 % a v júli dosiahol až 77 %, čo pokračovalo aj v septembri. Za október a november došlo k miernemu utlmeniu relatívnej váhy opatrenia 2 do intervalu okolo 70 %. Značný medzimesačný nárast (o 14 p.b.) vo využívaní opatrenia 2 medzi júnom a júlom zdôvodňujeme úpravou nastavenia „Prvej pomoci“, najmä pozastavením čerpania cez opatrenie 3B, ktorého podiel bol do júna zhruba štvrtinový. Podľa aktualizovaných decembrových údajov smeruje mikropodnikom cez opatrenie 2 okolo 64 %. Tento pokles v relatívnom zastúpení opatrenia 2 interpretujeme ako dôsledok prijatia uznesení, ktorými sa obnovila možnosť využívať opatrenie 3B pre mikro a malé podniky za december 2021, a následne aj za január a február 2022. Podľa dát dostupných k 1. marcu 2022 za december smeruje mikropodnikom cez opatrenie 3B takmer 15 % a pružne reagujú aj relatívne váhy zvyšných opatrení. V dôsledku nástupu tretej vlny pandémie je viditeľný pri mikropodnikoch aj nárast využívania opatrenia 1, ktorého podiel sa za december blíži k 2 %. Dynamickejšie zmeny vo využívaní opatrenia 1 sledujeme u ostatných kategórií podnikov, napr. u stredných a veľkých podnikov, ktorým za december smeruje prostredníctvom opatrenia 1 okolo 14 % „Prvej pomoci“ v porovnaní s približne 10 %, resp. 7 % za november. V kontraste s mikropodnikmi, u malých, stredných i veľkých podnikov dlhodobo dominovalo opatrenie 3B. Prostredníctvom tohto opatrenia čerpali za jún 2021 veľké podniky viac ako 57 % „Prvej pomoci“, stredné podniky viac ako 84 % a malé podniky približne 77 %. Po úprave podmienok „Prvej pomoci“ platných od júla 2021 malé, stredné ako aj veľké podniky čerpajú podstatnú väčšinu pomoci cez opatrenie 3A. Situácia u malých podnikov sa zmenila v dôsledku znovuzavedenia možnosti využívať opatrenie 3B za december a nasledujúce mesiace. Pozorujeme, že viac ako polovica decembrovej „Prvej pomoci“ smeruje malým podnikom práve prostredníctvom opatrenia 3B. Podobný vývoj je badateľný aj na čerstvých januárových údajoch. Možnosť požiadať o finančnú podporu za január je naďalej otvorená, preto očakávame ďalšie úpravy relatívneho zastúpenia jednotlivých opatrení.

Tabuľka A2 v dátovej prílohe obsahuje údaje aktuálne k 1. marcu 2022 o štruktúre prijímateľov „Prvej pomoci“ podľa odvetví hospodárstva (sekcie NACE). Najväčší podiel na čerpanej sume má podľa aktualizovaných údajov za december odvetvie ubytovacích a stravovacích služieb (NACE sekcia I), ktoré vymenilo na tejto pozícii po siedmych mesiacoch priemysel (NACE sekcia C). Firmy pôsobiace v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb za december čerpali takmer 21 % celkovej sumy, kým firmy v priemysle dosiahli čerpanie mierne pod úrovňou 14 % (Graf 4). K podobnej úrovni čerpania sa približujú aj firmy pôsobiace v odvetví stavebníctva (NACE sekcia F), ktorých podiel na decembrovej pomoci prekročil 13 %. Decembrové čísla

dokumentujú nárast u firiem pôsobiacich vo veľkoobchode a maloobchode (NACE sekcia G), ktorým smerovala za december pomoc v rozsahu bezmála 19 %, čo je o 2,1 p.b. viac ako za november. Dokopy dosiahlo čerpanie uvedených štyroch odvetví za december takmer 67 %, čo je v súlade s vývojom za predchádzajúce mesiace. Naďalej však sledujeme dominanciu priemyslu v počte podporených zamestnancov a SZČO. Podľa aktualizovaných údajov za december až takmer 23 % všetkých podporených pracovníkov vykonávala činnosť v odvetví priemyselnej výroby. Síce priemysel naďalej prevažuje v počte podporených zamestnancov a SZČO, tak od septembra sa relatívne zastúpenie postupne utlmuje. Kým za september a október sa podiel udržiaval v blízkosti 44 %, tak do decembra klesol takmer o polovicu na spomínaných 23 %. Výnimku v dominancii priemyslu v počte podporených mesačných pracovných miest predstavujú úvodné dva mesiace roku 2021, keď to bolo odvetvie veľkoobchodu a maloobchodu, ktoré subvencovalo väčšie množstvo pracovníkov. Najčerstvejšie údaje za január signalizujú mierny medzimesačný nárast podielu na podporených pracovných miestach u firiem pôsobiacich v stavebníctve spolu s priemyslom. Avšak so spracovaním ďalších žiadostí a výkazov očakávame dodatočné zmeny v intenzite čerpania.

Priemerná výška podpory podľa veľkosti žiadateľa a sektorov ekonomiky vykazuje pomerne veľkú heterogenitu medzi jednotlivými mesiacmi. Z hľadiska kategórie veľkosti podniku od júna 2020 platí, čím väčší podnik, tým nižšia priemerná výška podpory. Výnimkou sú júl a september 2021. V júli bola priemerná podpora na jedného zamestnanca mierne vyššia v malých ako v mikropodnikoch. Za september podpora na jedného zamestnanca v kategórii veľkých podnikov presiahla pomoc pripadajúcu na zamestnanca stredného podniku. Podľa dostupných údajov sa usporiadanie priemernej výšky podpory za nasledujúce mesiace vrátilo do pôvodného stavu, čo sledujeme na základe čerstvých údajov aj za január. Prudké medzimesačné zmeny evidujeme najmä za október 2020, február 2021, júl 2021 a november 2021, keď sa postupne prechádzalo na rozšírený rámec „Prvá pomoc +“, respektíve „Prvá pomoc ++“, následne sa v letných mesiacoch prešlo na „Prvú pomoc“ a v poslednom prípade bol dôvod skoku v priemernej pomoci opätovný prechod na rámec „Prvá pomoc +“. Od októbra 2020 do januára 2021 sa priemerná výška vyplatenej pomoci na zamestnanca pohybovala od 295 eur u veľkých podnikov za október, až po zhruba 582 eur u mikropodnikov za január. Od februára 2021 sa aplikovala „Prvá pomoc ++“, čo sa prejavilo bez výnimky u všetkých kategórií podnikov, keď priemerná podpora na pracovníka mikropodniku dosiahla zhruba 676 eur za február. U ostatných kategórií podnikov sa po prechode na „Prvú pomoc ++“ vyplácala priemerná pomoc na zamestnanca alebo SZČO od 497 eur vo veľkých podnikoch po 569, resp. 623 eur u stredných a malých podnikov. Vývoj v ďalších mesiacoch bol pomerne turbulentný. Kým priemerná výška podpory za marec stúpila vo všetkých kategóriách podnikov, s výnimkou veľkých podnikov, tak následne v apríli došlo k poklesu u všetkých kategórií bez výnimky. Na zamestnanca malého podniku pripadala za apríl priemerná podpora vo výške viac ako 604 eur, u stredných podnikov pomoc priemerne dosahovala 529 eur. Za obdobie máj a jún je vývoj pomerne rôznorodý, a to v závislosti od veľkosti podniku. Zatiaľ čo u mikropodnikov sledujeme postupný nárast až nad hranicu 675 eur, tak u malých, stredných a veľkých podnikov sledujeme znižovanie priemernej výšky mesačnej podpory o desiatky eur (na zhruba 581 eur, 492 eur a 356 eur za jún). Hodnoty za obdobie júl až október 2021 pružne zareagovali na úpravu podmienok a prechod na rámec „Prvá pomoc“. Priemerná výška finančnej asistencie za vyššie uvedené mesiace sa pohybovala v intervale od 257 eur vo veľkých podnikoch až po 436 eur u malých podnikov v júli. Posledný skok v priemernej výške pomoci evidujeme za november 2021, keď sa prešlo na rozšírený rámec „Prvá pomoc +“. Už v údajoch za november je badateľný skokovitý nárast v priemernej výške finančného príspevku vo všetkých kategóriách s výnimkou veľkých podnikov. V priemere pripadalo na zamestnanca mikropodniku viac ako 582 eur, malého takmer 449 eur, stredného zhruba 336 eur a u veľkých podnikov sledujeme zatiaľ pokles na zhruba 197 eur. Za december došlo k ďalšiemu nárastu sledovaného ukazovateľa, keď sa podpora pripadajúca na jedného pracovníka medzimesačne zvýšila rádovo o desiatky eur, najmä u malých a stredných podnikov. Nárast u mikro a malých podnikov za december dokážeme v určitej miere vysvetliť opätovným umožnením čerpania cez opatrenie 3B. Stav za január je značne heterogénny a so spracovaním ďalších výkazov a žiadostí môžeme očakávať úpravu prezentovaného ukazovateľa u všetkých kategórií podnikov.

Z odvetvového pohľadu na „Prvú pomoc“ vyplýva, že najvyššia pomoc na jedno pracovné miesto prúdi za december do organizácií pôsobiacich v sektoroch umenie, zábava a rekreácia (NACE sekcia R – 699 eur), stavebníctvo (NACE sekcia F – 658 eur) a ubytovacie a stravovacie služby (NACE sekcia I – 648 eur). Naopak, najnižšia priemerná podpora smeruje do odvetví priemyselná výroba (NACE sekcia C – 319 eur), zdravotníctvo a sociálna pomoc (NACE sekcia Q – 386 eur) a dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov (NACE sekcia E – 427 eur).

Box 2 Ako dlho trvá poskytnutie pomoci?

Vyhlásenie núdzového stavu v súvislosti s pandemiou COVID-19 postavilo slovenský verejný sektor, a zvlášť sieť úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, pred doposiaľ bezprecedentnú výzvu. Popri štandardnej agende úradov bolo nevyhnutné v čo možno najkratšom čase zabezpečiť vykonanie množstva úloh úzko súvisiacich s núdzovým stavom a dynamicky sa meniacou epidemickou situáciou. Medzi tieto úlohy patrilo aj zabezpečenie výplaty podpory poskytovanej v rámci opatrení „Prvej pomoci“. Podľa dát dostupných k 1. marcu 2022 trvala výplata pomoci v priemere mierne viac ako 4 pracovné dni od momentu prijatia žiadosti, prípadne mesačného výkazu, až po spracovanie podkladu na úhradu príslušným úradom práce.¹⁶

V prípade subjektov, ktoré si požiadali o pomoc za jeden mesiac a **majú podpísanú dohodu**, si poskytnutie pomoci za nasledujúce mesiace **nevyžaduje podpisovanie novej dohody, ale postačuje predloženie výkazu**. Týmto sa po uzavretí dohody výrazne zjednodušuje a skraca vybavovanie pomoci za nasledujúce mesiace.

Tabuľka B1 Trvanie vybavenia pomoci (od prijatia žiadosti alebo výkazu po spracovanie úradom práce)

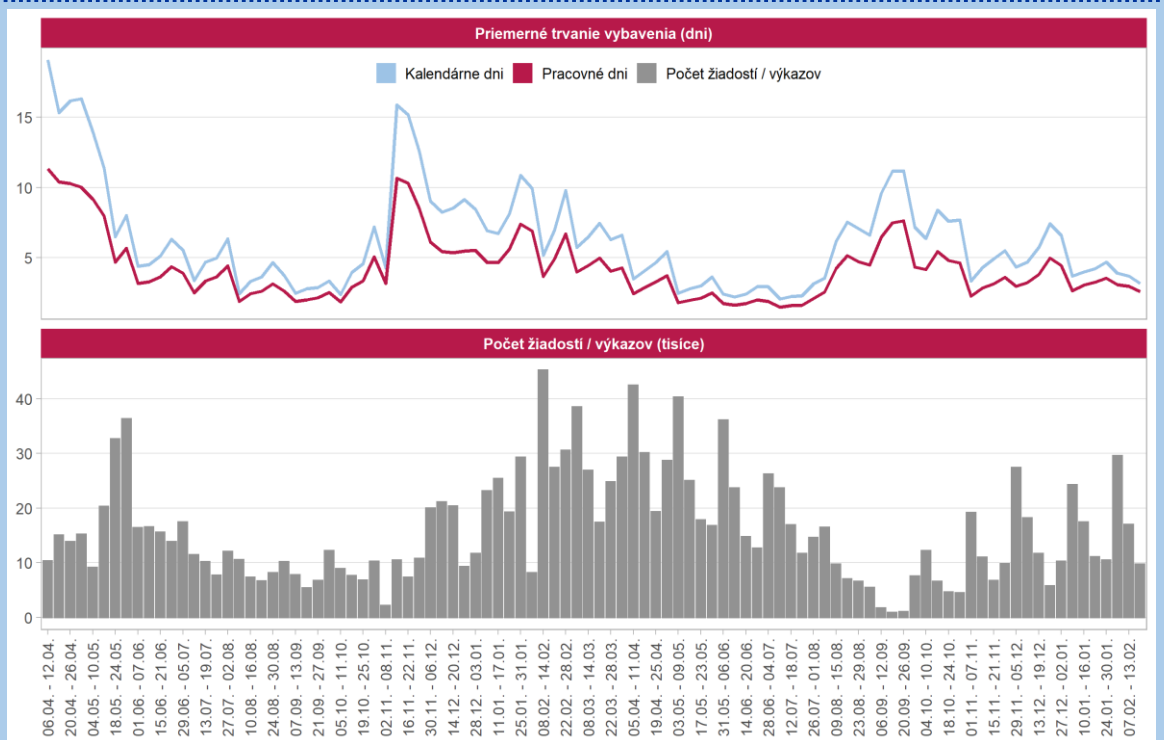
Opatrenie	Priemerné trvanie vybavenia		Počet žiadostí / výkazov
	Kalendárne dni	Pracovné dni	
1	8,35	5,55	48 783
2	5,06	3,50	965 929
3A	7,82	5,30	114 356
3B	6,30	4,31	271 203
4A	7,96	5,39	149 614
4B	8,33	5,67	16 042
Spolu	5,89	4,04	1 565 927

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Priemerná dĺžka procesu za žiadosti a výkazy prijaté najneskôr 18. februára 2022 a zároveň vybavené najneskôr 1. marca 2022. Za moment prijatia sa považuje zaregistrovanie v internom systéme ÚPSVaR.

Tabuľka B1 a Graf B1 obsahujú informácie o trvaní vybavenia nových žiadostí ako aj výkazov prijatých v období apríl 2020 až február 2022 k dohodám z predchádzajúcich mesiacov. Vybavenie pomoci sa výrazne zrýchlilo od polovice mája 2020, odkedy okrem nových žiadostí úrady práce vybavujú aj výkazy k už existujúcim dohodám. V októbri a v novembri 2020 prišlo k skokovitým nárastom trvania vybavenia spojeným s prechodom na „Prvú pomoc +“. Po týchto nárastoch však opäť pozorujeme zrýchlenie vybavovania, ktorého trvanie sa vrátilo na hodnoty podobné tým, ktoré sme pozorovali pri pôvodnej „Prvej pomoci“. Prechod na „Prvú pomoc ++“ síce spôsobil mierne predĺženie priemerného vybavenia žiadostí a výkazov, ktoré sledujeme na Grafe B1, avšak po úvodnom nápoře, ktorý sa prejavil v značnom náraste počtu žiadostí najmä v druhom februárovom týždni, opäť sledujeme postupný pokles v počte dní nevyhnutných na zvládnutie celého procesu. Po postupnom miernom predlžovaní trvania vybavenia medzi augustom a októbrom 2021 pozorujeme v decembri opätovné zrýchlenie.

¹⁶ S cieľom eliminovať možnú diskrepanciu medzi dátumom odoslania žiadosti o podporu žiadateľom a jej registráciou bola odhadovaná celková dĺžka procesu výplaty predĺžená o dva dni.

Graf B1 Vybavenie pomoci v jednotlivých týždňoch



Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Priemerná dĺžka procesu za žiadosti a výkazy prijaté najneskôr 18. februára 2022 a zároveň vybavené najneskôr 1. marca 2022. Za moment prijatia sa považuje zaregistrovanie v internom systéme ÚPSVaR.

Pandemické ošetrovné

Prerušenie vyučovania v školách a školských zariadeniach od 16. marca 2020 do odvolania vytvorilo u pracujúcich potrebu zabezpečiť starostlivosť o deti. MPSVR SR na túto situáciu zareagovalo zavedením dávky „pandemické ošetrovné“, na ktorú získali nárok nemocensky poistení rodičia, ktorí sa počas krízovej situácie (od 12. marca 2020) súvisiacej so šírením ochorenia COVID-19 osobne starali o dieťa, ktoré nedovršilo jedenásty rok, alebo do dovŕšenia šestnásteho roku veku, ak išlo o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom.¹⁷ Výška ošetrovného za deň je rovnako ako pri bežnom ošetrovnom 55 % denného vymeriavacieho základu určeného z najviac dvojnásobku priemernej mzdy spred dvoch rokov (približne 70 % čistej mzdy).¹⁸

Podmienky pri poskytovaní pandemicko OČR sa zmenili novelou zákona o sociálnom poistení, ktorá nadobudla účinnosť 23. septembra 2020.¹⁹ Cieľom novely bolo predovšetkým upraviť podmienky nároku na pandemické ošetrovné v školskom roku 2020/2021. Po novom majú nárok na ošetrovné v čase trvania krízovej situácie nemocensky poistení poistenci starajúci sa o dieťa, ktoré je choré, ktoré je v karanténe alebo je zatvorená škola alebo škôlka, ktorú dieťa navštevuje. Nárok na pandemické ošetrovné ostal zachovaný aj v prípade rodinných príslušníkov, ktorí zabezpečujú starostlivosť o príbuzného, ktorému sa neposkytuje starostlivosť v zariadení sociálnych služieb z dôvodu obavy o jeho zdravie. Toto sa však nevzťahuje na rodičov žiakov základných škôl, pre ktorých je prezenčná školská dochádzka od 1. septembra 2020 opäť povinná, a nárok vzniká len pri uzavretí

¹⁷ Novela zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení prostredníctvom zákona číslo 63/2020 Z. z.

¹⁸ Viac podrobností na webovej stránke MPSVR SR, „Ošetrovné a nemocenské.“ dostupnej na www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/pracovna-oblast/osetrovne-nemocenske/.

¹⁹ Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne www.employment.gov.sk/sk/informacie-media/aktuality/zmeny-pri-poskytovani-pandemickej-ocr.html

zariadenia príslušným orgánom. Od 1. do 30. apríla 2021 zvýšila Sociálna poisťovňa pandemické ošetrovné na 75 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.²⁰

Tabuľka 3 Vyplatené dávky „ošetrovné“

Mesiac	2019	2020	2021	2022	Nárast / pokles		Nárast / pokles (%)	
					2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2020 vs. 2019	2021 vs. 2019
Počet dávok								
január		14 937	22 250	32 304				
február		14 108	52 479	27 642				
marec	25 297	24 854	55 258		-443	29 961	-1,8 %	118,4 %
apríl	15 690	80 407	38 918		64 717	23 228	412,5 %	148,0 %
máj	13 918	149 856	23 890		135 938	9 972	976,7 %	71,6 %
jún	13 477	131 851	16 213		118 374	2 736	878,3 %	20,3 %
júl	13 015	56 264	11 905		43 249	-1 110	332,3 %	-8,5 %
august	10 350	26 217	10 284		15 867	-66	153,3 %	-0,6 %
september	10 170	24 060	11 635		13 890	1 465	136,6 %	14,4 %
október	12 781	15 834	19 450		3 053	6 669	23,9 %	52,2 %
november	16 495	23 692	35 325		7 197	18 830	43,6 %	114,2 %
december	14 731	20 608	41 012		5 877	26 281	39,9 %	178,4 %
Výdavky (tisíce eur)								
január		1 709	3 749	4 690				
február		1 674	12 238	3 756				
marec	2 725	3 004	10 744		278	8 018	10,2 %	294,2 %
apríl	1 705	15 463	8 471		13 758	6 766	807,0 %	396,9 %
máj	1 554	46 756	5 163		45 202	3 609	2 908,0 %	232,2 %
jún	1 475	45 374	2 662		43 899	1 187	2 976,2 %	80,5 %
júl	1 480	17 748	2 103		16 267	623	1 099,0 %	42,1 %
august	1 286	7 569	2 052		6 283	766	488,6 %	59,6 %
september	1 304	7 032	2 645		5 728	1 341	439,3 %	102,8 %
október	1 454	2 539	2 952		1 085	1 497	74,6 %	102,9 %
november	1 881	2 937	5 153		1 056	3 272	56,1 %	173,9 %
december	1 659	3 054	5 507		1 395	3 848	84,1 %	231,9 %

Zdroj: Informačný systém Syrius (týždenné údaje platné k 1.3.2022). Pozn.: Vyplatené dávky predstavujú nárok za predchádzajúce mesiace.

Počas prvého roka pandémie (marec 2020 až február 2021) vzrástol počet vyplatených dávok ošetrovné medziročne 3,6-násobne o 453 403 dávok; výdavky v rovnakom období vzrástli zhruba 8,4-násobne o takmer 148 miliónov eur. V druhom roku pandémie (marec 2021 až február 2022) vzrástol počet vyplatených dávok ošetrovné oproti predpandemickému obdobiu o 148 867, čo predstavuje nárast o 85 %. V rovnakom období vzrástli výdavky na dávku ošetrovné o takmer 36 miliónov eur (181 %) v porovnaní s rovnakým obdobím pred vypuknutím pandémie.

Pandemické nemocenské

Jedným z protipandemických opatrení bola povinná izolácia osôb s potvrdeným ochorením alebo s podozrením na ochorenie COVID-19. Nemocensky poisteným poistencom, ktorí boli lekárom uznaní za dočasne práceneschopného (DPN) z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie, vznikol od prvého dňa nariadenej karantény alebo izolácie nárok na dávku „pandemické nemocenské“ vo výške 55 % denného vymeriavacieho základu (približne 70 % čistej mzdy).²¹ Od 1. do 30. apríla 2021 zvýšila Sociálna poisťovňa pandemické nemocenské na 75 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného

²⁰ Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne <https://www.socpoist.sk/aktuality-socialna-poistovna-zvysi-pandemicku-pn-a-ocr-za-april-automaticky-poistenci-uz-zaroven-mozu-ziadat-o-znovu-posudenie-pandemickej-ocr/48411s69488c>

²¹ Nárok na „pandemické nemocenské“ vznikol na základe novely zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Pred účinnosťou novely patrila poistencovi dávka vo výške 25 % denného vymeriavacieho základu. Viac podrobností na webovej stránke MPSVR SR, „Ošetrovné a nemocenské.“ dostupnej na www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/pracovna-oblast/osetrovne-nemocenske/.

vymeriavacieho základu.²² Pandemická dávka nemocenské zanikla od 1. decembra 2021. Poistenci, ktorých ošetrujúci lekár uznal DPN z dôvodu karanténneho opatrenia alebo izolácie, dostávajú štandardnú dávku nemocenské.

Tabuľka 4 Počet novohlásených prípadov DPN s dôvodom vzniku „karanténne opatrenie“

Rok	Jan	Feb	Mar	Apr	Máj	Jún	Júl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2019	12	5	10	7	13	9	9	9	13	10	11	2
2020	6	43	39 413	6 451	4 314	1 818	2 479	4 243	10 420	63 028	67 450	92 100
2021	93 711	97 060	71 448	27 676	10 186	2 479	3 390	5 237	12 726	38 469	115 187	46 431
2022	64 609	120 530										

Zdroj: Sociálna poisťovňa. Pozn.: Údaj za február 2022 je spracovaný k 6. marcu 2022.

Počet novohlásených prípadov DPN z dôvodu „karanténne opatrenie“ prvýkrát kulminoval v marci 2020, keď počet nových prípadov dosiahol takmer 40 000 (Tabuľka 4). Tento počet zahŕňa všetky druhy karanténnych opatrení (napríklad z dôvodu žltacky). Keďže v marci predošlého roka bolo nahlásených len 10 prípadov, je možné predpokladať, že takmer všetky karantény sa týkali ochorenia COVID-19. Po poklese počas letných mesiacov 2020 začal počet novohlásených prípadov DPN z dôvodu zhoršujúcej sa epidemickej situácie a plošného testovania opäť stúpať a v zimných mesiacoch atakoval hodnotu 100 000 prípadov mesačne. Nástup tretej vlny na jeseň 2021 bol oproti predošlému roku oneskorený. Najvyšší počet novohlásených prípadov, vyše 115 tisíc, sledujeme v novembri 2021. V januári 2022 bolo zaznamenaných okolo 64,6 tisíc prípadov.

Tabuľka 5 Vyplatené dávky „nemocenské“

Mesiac	2019	2020	2021	2022	Nárast / pokles		Nárast / pokles (%)	
					2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2020 vs. 2019	2021 vs. 2019
Počet dávok								
január		129 784	229 468	215 697				
február		134 968	247 804	162 330				
marec	154 834	143 256	259 955		-11 578	105 121	-7,5 %	67,9 %
apríl	143 625	193 587	248 957		49 962	105 332	34,8 %	73,3 %
máj	121 150	195 391	182 314		74 241	61 164	61,3 %	50,5 %
jún	115 231	146 826	145 722		31 595	30 491	27,4 %	26,5 %
júl	114 831	125 594	121 481		10 763	6 650	9,4 %	5,8 %
august	105 385	120 112	115 335		14 727	9 950	14,0 %	9,4 %
september	106 004	119 297	114 759		13 293	8 755	12,5 %	8,3 %
október	112 567	122 233	127 411		9 666	14 844	8,6 %	13,2 %
november	125 958	181 356	168 480		55 398	42 522	44,0 %	33,8 %
december	121 756	232 845	243 553		111 089	121 797	91,2 %	100,0 %
Výdavky (tisíce eur)								
január		41 409	67 466	65 147				
február		41 458	73 018	54 343				
marec	39 278	43 001	75 021		3 723	35 743	9,5 %	91,0 %
apríl	40 583	51 421	79 436		10 838	38 854	26,7 %	95,7 %
máj	37 333	61 536	64 058		24 203	26 725	64,8 %	71,6 %
jún	36 154	52 924	51 743		16 771	15 589	46,4 %	43,1 %
júl	34 957	44 765	44 956		9 807	9 998	28,1 %	28,6 %
august	34 782	44 122	44 040		9 339	9 258	26,9 %	26,6 %
september	34 418	43 147	42 823		8 729	8 405	25,4 %	24,4 %
október	33 886	41 702	43 645		7 816	9 759	23,1 %	28,8 %
november	38 460	52 952	53 596		14 492	15 136	37,7 %	39,4 %
december	37 581	63 886	69 598		26 305	32 017	70,0 %	85,2 %

Zdroj: Informačný systém Syrius (týždenné údaje platné k 1.3.2022). Pozn.: Vyplatené dávky predstavujú nárok za predchádzajúce mesiace.

²² Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne <https://www.socpoist.sk/aktuality-socialna-poistovna-zvysi-pandemicku-pn-a-ocr-za-april-automaticky-poistenci-uz-zaroven-mozu-ziadat-o-znovu-posudenie-pandemickej-ocr/48411s69488c>

Počas prvého roka pandémie vzrástol počet vyplatených dávok nemocenské o 571 676 dávok (1,4 násobný nárast), čo sa premietlo do nárastu výdavkov 1,4-násobne o 190 miliónov eur.²³ V druhom roku pandémie (marec 2021 až február 2022) vzrástol počet vyplatených dávok nemocenské oproti predpandemickému obdobiu o 619 901 (42 %). V rovnakom období vzrástli výdavky na dávku nemocenské o 238 miliónov eur (53 %) v porovnaní s rovnakým obdobím pred vypuknutím pandémie (Tabuľka 5).

Odklad a odpustenie povinnosti zaplatiť odvody

Dôležitou súčasťou podpory udržania pracovných miest je aj odklad a odpustenie odvodových povinností zamestnávateľov a SZČO. MPSVR SR pristúpilo k zmene zákona o sociálnom poistení s cieľom umožniť odklad odvodov zamestnávateľa a SZČO za marec 2020 a odpustenie týchto odvodov za apríl 2020.²⁴ Následne vláda SR prijala nariadenia umožňujúce odklad odvodov aj za máj až júl 2020.²⁵ V decembri vláda rozhodla aj o možnosti požiadať o odklad splatnosti odvodov za december 2020 do 30. júna 2021.²⁶ Ďalšie rozšírenie tohto druhu podpory prišlo v januári 2021, keď vláda umožnila predĺženie splatnosti odvodov za tento mesiac až do konca júna 2021.²⁷ 24. februára 2021 nadobudlo platnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky²⁸, ktoré umožnilo odklad odvodov aj za február 2021, taktiež do konca júna 2021, pri splnení stanovených podmienok. Vláda pristúpila k obdobnému odkladu odvodov aj za marec a apríl 2021.²⁹ 21. mája nadobudlo účinnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky,³⁰ na základe ktorého môžu subjekty spĺňajúce podmienky požiadať o odklad odvodov aj za máj 2021. K ďalšiemu rozšíreniu tohto druhu pomoci prišlo 20. októbra, keď vláda prijala uznesenie, ktorým sa umožňuje odložiť si splatnosť odvodov aj za október 2021.³¹ Aj v dôsledku zhoršujúcej sa epidemickej situácie sa vláda rozhodla rozšíriť takúto formu pomoci aj za mesiace november³² a december 2021.³³ Následne bola možnosť odkladu rozšírená aj o január³⁴ a február 2022.³⁵ Odklad a odpustenie odvodov na sociálne poistenie znižuje mzdové náklady na priemerného zamestnanca takmer o jednu pätinu.

Tabuľka 6 Odklad a odpustenie odvodov na sociálne poistenie: základné štatistiky ^a

Mesiac	Typ žiadateľa		Spolu
	SZČO	Zamestnávateľ	
Počet			
marec 2020 (odklad)	5 057	6 141	11 198
apríl 2020 (odpustenie)	13 589	19 404	32 993
máj 2020 (odklad)	2 516	3 408	5 924
jún 2020 (odklad)	1 201	1 343	2 544
júl 2020 (odklad)	974	871	1 845
december 2020 (odklad)	1 016	1 760	2 776
január 2021 (odklad)	1 407	2 525	3 932
február 2021 (odklad)	1 372	2 219	3 591

²³ Dávka "pandemické nemocenské" tvorí len zlomok celkových vyplatených dávok. Napríklad v apríli 2020 predstavovalo "pandemické nemocenské" približne desatinu všetkých vyplatených dávok (Informačný systém Sociálnej poisťovne).

²⁴ Pre detailný popis pravidiel a podmienok odkladu a odpustenia odvodov, pozri zákon 68/2020 Z. z. a 95/2020 Z. z. ako aj nariadenie vlády 76/2020 Z. z. novelizované nariadeniami 132/2020 Z. z. a 102/2021 Z. z. Vecný rámec tohto komentára sa obmedzuje na opatrenia v pôsobnosti MPSVR SR, preto sa nevenujeme vyhodnoteniu prípadného odkladu, odpustenia alebo iným zmenám v odvodoch na zdravotné poistenie.

²⁵ Pozri nariadenie vlády 131/2020 Z. z.

²⁶ Pozri nariadenie vlády 380/2020 Z. z.

²⁷ Pozri nariadenie vlády 31/2021 Z. z., ktoré novelizuje a dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

²⁸ Pozri nariadenie vlády 89/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

²⁹ Pozri nariadenie vlády 154/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁰ Pozri nariadenie vlády 181/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³¹ Pozri nariadenie vlády 379/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³² Pozri nariadenie vlády 435/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³³ Pozri nariadenie vlády 517/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁴ Pozri nariadenie vlády 16/2022 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

³⁵ Pozri nariadenie vlády 52/2022 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

marec 2021 (odklad)	1 237	1 999	3 236
april 2021 (odklad)	886	1 526	2 412
máj 2021 (odklad)	638	1 041	1 679
október 2021 (odklad)	561	1 050	1 611
november 2021 (odklad)	731	1 492	2 223
december 2021 (odklad)	735	1 588	2 323
január 2022 (odklad)	650	733	1383
Suma			
marec 2020 (odklad)	854 212,43 €	18 150 062,10 €	19 004 274,53 €
april 2020 (odpustenie)	2 410 188,07 €	65 809 617,99 €	68 219 806,06 €
máj 2020 (odklad)	470 406,11 €	20 281 030,62 €	20 751 436,73 €
jún 2020 (odklad)	226 746,67 €	10 212 615,83 €	10 439 362,50 €
júl 2020 (odklad)	180 372,06 €	3 784 405,10 €	3 964 777,16 €
december 2020 (odklad)	183 767,96 €	5 609 457,58 €	5 793 225,54 €
január 2021 (odklad)	273 811,58 €	7 645 736,83 €	7 919 548,41 €
február 2021 (odklad)	277 887,29 €	6 583 084,54 €	6 860 971,83 €
marec 2021 (odklad)	254 497,59 €	6 964 011,04 €	7 218 508,63 €
april 2021 (odklad)	187 370,01 €	5 300 593,33 €	5 487 963,34 €
máj 2021 (odklad)	133 607,58 €	4 156 790,66 €	4 290 398,24 €
október 2021 (odklad)	109 911,72 €	3 505 980,84 €	3 615 892,56 €
november 2021 (odklad)	138 232,36 €	5 273 482,82 €	5 411 715,18 €
december 2021 (odklad)	138 627,78 €	5 532 895,01 €	5 671 522,79 €
január 2022 (odklad)	128 885,44 €	2 946 212,52 €	3 075 097,96 €

Zdroj: Sociálna poisťovňa. Pozn.: ^a Údaje sú aktuálne k 28. februáru 2022; očakávame aktualizáciu dát do budúcnosti tak z dôvodu postupného spracovávaní existujúcich podkladov zakladajúcich nárok na odklad/odpustenie odvodov, ako aj z dôvodu korekcie doteraz spracovaných podkladov; ^b Údaje obsahujú aj dáta za subjekty spadajúce do sektora verejnej správy v zmysle metodiky ESA2010 a predstavujú horný odhad poklesu príjmov Sociálnej poisťovne z odvodov SZČO a zamestnávateľov z dôvodu odkladu alebo odpustenia odvodov za daný mesiac.

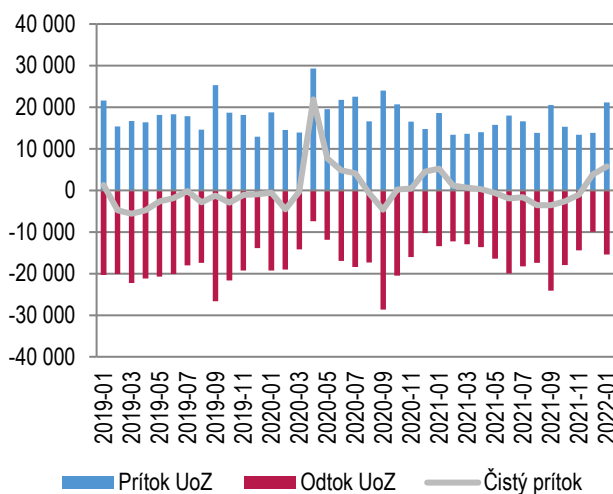
Odklad splatnosti odvodov na sociálne poistenie za rok 2020 bol pôvodne schválený do leta 2020 a neskôr predĺžený až do 30. júna 2021. Na základe nariadenia vlády Slovenskej republiky³⁶ sa upravila aj splatnosť odvodov nasledovne: odložené odvody za marec 2020 sú splatné v termíne do 30. septembra 2021, za máj 2020 do 31. marca 2022, za jún 2020 do 30. júna 2022, za júl 2020 do 30. septembra 2022, za december 2020 do 31. decembra 2022, za január 2021 do 31. marca 2023, za február 2021 do 30. júna 2023, za marec 2021 do 30. septembra 2023, odložené odvody za apríl 2021 sú splatné v termíne do 31. decembra 2023, odložené odvody za máj 2021 sú splatné do 31. marca 2024. Odložené odvody za október 2021 sú splatné do 30. júna 2024, za november budú splatné do 30. septembra 2024 a za december sú splatné najneskôr k 31. decembru 2024. Odložené odvody za január 2022 sú splatné do 31. marca 2025 a za február sa splatnosť určila na 30. jún 2025. Odklad odvodov je umožnený tým subjektom, ktoré vykázali za daný mesiac pokles čistého obratu alebo pokles príjmov aspoň o 40 % v porovnaní s rokom 2019, príp. s februárom 2020. Odpustenie odvodov za apríl 2020 bolo zamerané na podporu tých subjektov, ktoré mali v apríli 2020 aspoň jednu zo svojich prevádzok zatvorenú dlhšie ako 15 dní na základe rozhodnutia Úradu verejného zdravotníctva. Tabuľka 6 obsahuje základné štatistiky o využití možnosti odkladu a odpustenia odvodov na sociálne poistenie podľa dát dostupných k 28. februáru 2022 v delbe podľa charakteristiky subjektov. Túto formu podpory udržania pracovných miest mohli využiť aj subjekty zaradené do sektora verejnej správy.

Situácia na trhu práce

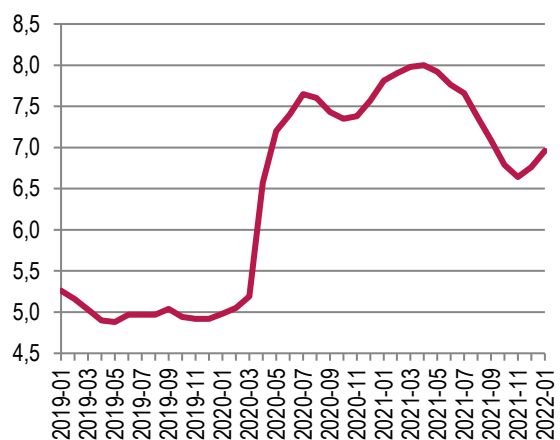
Nárast identifikovaných prípadov COVID-19 a následné protipandemické opatrenia vyvolali na pracovnom trhu výrazný pohyb. V apríli 2020 sme prvýkrát po 14 mesiacoch pozorovali vyšší prítok nových uchádzačov o zamestnanie do evidencie ako ich odtok. Konkrétne, v apríli 2020 bolo zaevidovaných 29 275 nových uchádzačov o zamestnanie, čo predstavovalo oproti predošlému mesiacu viac ako dvojnásobok. Situácia na pracovnom trhu sa počas letných mesiacov 2020 stabilizovala. Pokles nezamestnanosti zaznamenaný medzi augustom 2020 a októbrom 2020 (pozri Graf 6) evidujeme aj po sezónnom očistení dát.

³⁶ Pozri nariadenie vlády 611/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

Graf 5 Prítok a odtok UoZ



Graf 6 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v %



Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Čistý prítok je vypočítaný ako "prítok minus odtok UoZ".

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Miera nezamestnanosti je vypočítaná z počtu disponibilných UoZ.

So zhoršovaním epidemiologickej situácie na jeseň 2020 však prítok uchádzačov do evidencie opäť začal prevyšovať ich odtok. Tento stav trval od októbra 2020 až do apríla 2021. Od mája 2021 pozorujeme opäť čistý odtok, ktorý pretrvával až do novembra 2021. Ku koncu roka 2021 sa situácia mení. Prítok uchádzačov do evidencie znovu prevyšuje ich odtok. Tomu odpovedá aj mierny nárast miery evidovanej nezamestnanosti, ktorá v januári 2022 dosiahla hodnotu 7,0 %, čo je 1,8 p.b. nad úrovňou z marca 2020.³⁷

Počet zamestnávateľov vo februári 2022 medziročne stúpol o 1,4 % a celkový počet poistných vzťahov (zamestnanci, dohody a SZČO) stúpol o 1,2 % (Tabuľka 7). Výraznejší medziročný rast pozorujeme v prípade dohôd (+6,3 %). Počet zamestnaneckých poistných vzťahov dosiahol hodnotu 1 972 850, čo medziročne predstavuje nárast o 1,0 %. Počet samostatne zárobkovo činných osôb poklesol o 4,4 %.

Tabuľka 7 Vývoj počtu poistencov z registra Sociálnej poisťovne

Subjekt	Február 2021	Február 2022	Nárast / pokles	Nárast / pokles (%)
Zamestnávateľa	184 141	186 798	2 657	1,4 %
Zamestnanci (ZEC)	1 952 613	1 972 850	20 237	1,0 %
Dohody (DOH)	318 943	339 169	20 226	6,3 %
SZČO povinne poistení	224 380	214 425	-9 955	-4,4 %
Spolu (ZEC + DOH + SZČO)	2 495 936	2 526 444	30 508	1,2 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa.

Vzhľadom na pretrvávajúcu pandemickú situáciu vláda SR niekoľkokrát schválila predĺženie nástroja „Prvá pomoc“. V súčasnosti je pomoc predĺžená do februára 2022.³⁸ Zároveň rozhodla aj o predĺžení doby splatnosti poistného na sociálne poistenie za vybrané mesiace roka 2020 až do konca decembra 2022, za vybrané mesiace roka 2021 až do konca decembra 2024 a za vybrané mesiace roka 2022 až do konca júna 2025. Viaceré z nástrojov podpory budú k dispozícii obyvateľom aj v najbližších mesiacoch a ich využitie je potrebné priebežne monitorovať a vyhodnocovať.

³⁷ Miera evidovanej nezamestnanosti je vypočítaná z počtu disponibilných UoZ, t. j. takých, ktorí bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môžu nastúpiť do pracovného pomeru. Celková miera nezamestnanosti môže byť vyššia, nakoľko zohľadňuje aj nedisponibilných UoZ (napr. dočasná práceneschopnosť, OČR, vzdelávanie a príprava pre trh práce alebo menšie obecné služby).

³⁸ Viac informácií o aktuálnych podmienkach podpory je dostupných na internetovej stránke www.pomahameludom.sk.

Box 3 Regionálny pohľad na trh práce počas obdobia od vypuknutia pandémie

Podľa údajov ÚPSVaR o vývoji nezamestnanosti medzi februárom 2020 a januárom 2022 došlo k zvýšeniu miery evidovanej nezamestnanosti z 5,05 % na 6,96 %. Situácia na trhu práce vyjadrená prostredníctvom miery evidovanej nezamestnanosti sa v posledných dvoch mesiacoch zhoršila o 0,32 p.b. (z novembrových 6,64 % na januárových 6,96 %). Medzimesačne došlo k zmene o 0,2 p.b. (zo 6,76 % za december). Naďalej však považujeme situáciu na trhu práce za stabilnú. Vývoj v posledných mesiacoch do značnej miery reagoval na zhoršovanie epidemickej situácie, avšak ďalší neočakávaný faktor je vypuknutie konfliktu na Ukrajine, ktorý môže mať dopad na kondíciu trhu práce.

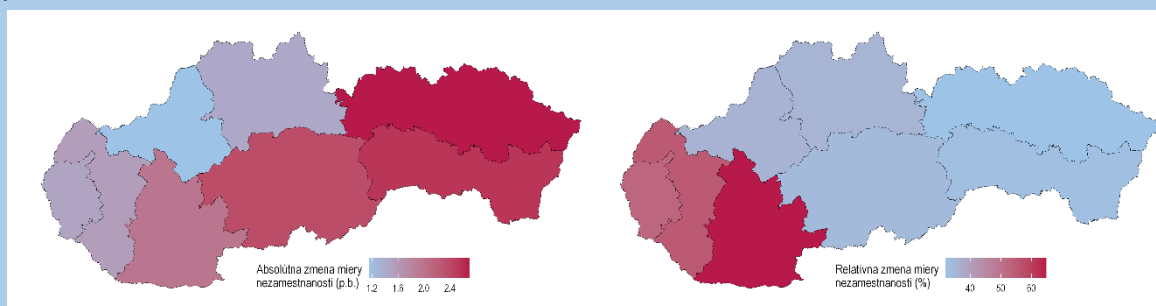
Tabuľka B3 Miera evidovanej nezamestnanosti v percentách a jej zmena (február 2020 – január 2022)

Kraj	február 2020	január 2022	absolútna zmena (v p.b.)	relatívna zmena (v %)
Bratislavský	2,83	4,32	1,49	52,65
Trnavský	2,80	4,35	1,55	55,36
Trenčiansky	3,21	4,36	1,15	35,83
Nitriansky	3,04	5,01	1,97	64,80
Žilinský	4,07	5,51	1,44	35,38
Banskobystrický	6,94	9,30	2,36	34,01
Prešovský	8,45	11,15	2,70	31,95
Košický	7,70	10,24	2,54	32,99
SR	5,05	6,96	1,91	37,82

Zdroj: ÚPSVaR a vlastné výpočty; Pozn.: Miera nezamestnanosti bola vypočítaná z počtu disponibilných UoZ.

Z aktuálnych údajov vyplýva, že miera evidovanej nezamestnanosti rástla v porovnaní s februárom 2020 najvýraznejšie v absolútnom vyjadrení (v p.b.) v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji (nárast o 2,70 p.b., 2,54 p.b., respektíve 2,36 p.b.). V pomernom vyjadrení k hodnote z februára 2020 (v percentách) najmarkantnejšie vzrástla miera evidovanej nezamestnanosti v Nitrianskom (64,80 %, respektíve 1,97 p.b.) a Trnavskom kraji (55,36 %, respektíve 1,55 p.b.). Naopak, najnižšiu mieru nárastu nezamestnanosti v absolútnom vyjadrení zaznamenali úrady práce v Trenčianskom a Žilinskom kraji. Vzhľadom na fakt, že nezamestnanosť rástla na celom území SR a jej miera bola vo februári 2020 o niekoľko p.b. vyššia v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji oproti zvyšku SR, relatívny nárast miery nezamestnanosti je v týchto regiónoch nižší ako na západe SR (pozri posledný stĺpec v Tabuľke B3 a Graf B2).

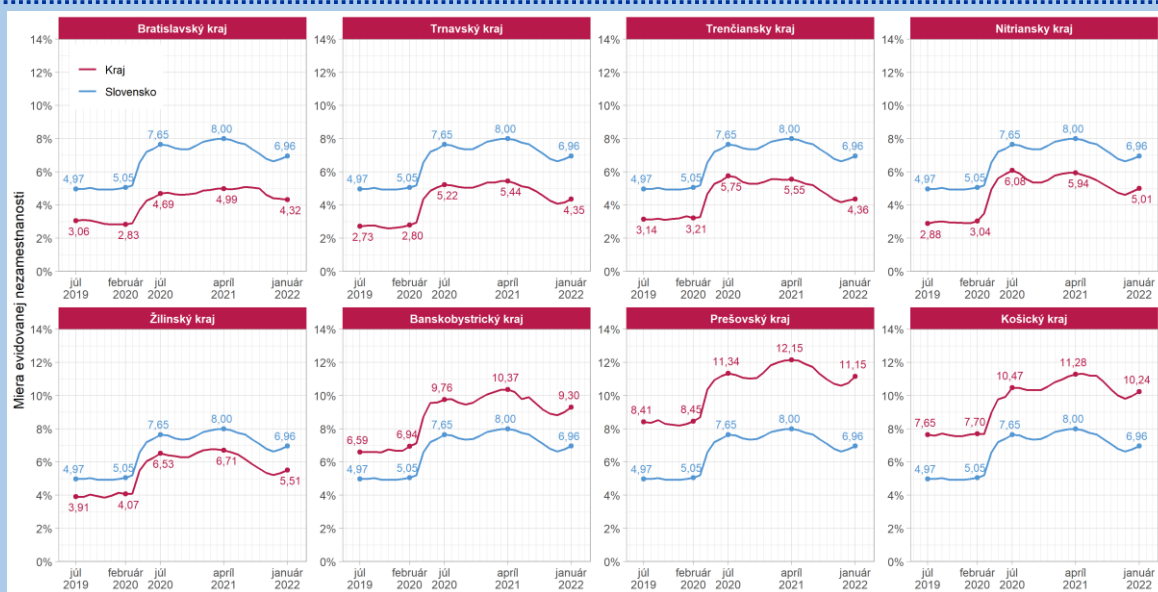
Graf B2 Zmena miery evidovanej nezamestnanosti medzi februárom 2020 a januárom 2022



Zdroj: ÚPSVaR a vlastné prepočty

Regionálnu heterogenitu v miere evidovanej nezamestnanosti potvrdzuje aj Graf B3. Zároveň však dokumentuje nárast miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenaný medzi decembrom 2021 a januárom 2022 vo všetkých krajoch s výnimkou Bratislavského, kde sa medzimesačne znížila miera evidovanej nezamestnanosti o 0,06 p.b. na 4,32 %. Situácia v ostatných krajoch sa nevyvíjala identicky, čo prezrádza aj nárast miery evidovanej nezamestnanosti v intervale od 0,08 p.b. v Trenčianskom kraji až po 0,40 p.b. v Prešovskom kraji. V Košickom, Prešovskom a Banskobystrickom kraji zostáva miera evidovanej nezamestnanosti na značne vyššej úrovni a vývoj za január 2022 ešte zvýraznil rozdiely v porovnaní s ostatnými krajochmi. Kondícia trhu práce sa v ďalších mesiacoch bude odrážať nielen stav epidemickej situácie, ale aj vývoj konfliktu na Ukrajine.

Graf B3 Miera evidovanej nezamestnanosti v januári narastla vo všetkých krajoch, výnimkou je Bratislavský kraj



Zdroj: ÚPSVaR

Bibliografia

- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Chujac, T., Komadel, J., & Veselková, M. (2021b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 15)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.sk/wp-content/uploads/2021/08/ISP_2021_Prva_pomoc_update15_FINAL.pdf
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020a). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 4)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/09/isp_2020_prva_pomoc_update4_final.pdf
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 5)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/10/ISP_2020_Prva_pomoc_update5_final.pdf
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020c). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 6)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/11/ISP_2020_Prva_pomoc_update6_FINAL.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020a). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_final5.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 2)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020covid_druha_aktualizacia.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020c). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 3)*. Dostupné na Internete:

- SIP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_august2020_aktual3_final.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., Veselková, M., & Vojtechová, B. (2020). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia)*. Dostupné na Internet: [ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_20200615.pdf](https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_20200615.pdf)
- MPSVR SR. (2020). Z „Prvej pomoci +“ rezort vyplatí viac peňazí väčšiemu počtu žiadateľov, 28. 10. Dostupné na Internet: internetová stránka MPSVR SR: <https://bit.ly/32fm9RII>
- Úrad vlády SR. (2020). *Uznesenie č. 682/2020 a materiál č. 23088/2020*. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/18833/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 319/2021 a materiál č. UV-10558/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/19292/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 440/2021 a materiál č. UV-16464/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26308/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 646/2021 a materiál č. UV-25446/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26587/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 714/2021 a materiál č. 27687/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26685/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 72/2021 a materiál č. UV-2115/2021*. Slovensko. Dostupné na Internet: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25710/1>
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. (2021). *Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku v rámci projektu "Prvá Pomoc" (aktualizácia č 18 - podmienky platné pre oprávnené obdobie od 01.02.2021)*. Dostupné na internete: https://www.pomahameludom.sk/pp_plus_docs/marec_2021_2/Oznamenie_aktualizacia_od_01022021_final.pdf.
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (2020). *Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku v rámci projektu „Prvá pomoc“ (aktualizácia č. 13)*. Dostupné na Internet: https://www.pomahameludom.sk/pp_plus_docs/december/Oznamenie_nov_platnost_od_01102020_ver05.pdf